

קונטרס

קדושת ישראל

מכתבי הגאון הרב יצחק אייזיק שר זצ"ל

ראש ישיבת כנסת ישראל סלבודקא ליטא – ב"ב

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תש"ע

לזיכוי הרבים
ואין מוסרין אלא לצנועין
לא למכירה

הודפס
לעילוי נשמות
סבי וחמי זצ"ל

נדבת
החפץ בעילום שמו

כתב הראב"ד בספר בעלי הנפש בריש שער הקדושה וז"ל ואני רוצה להאריך ולהרחיב בשער הזה מפני שיש תועלת באריכותו, והוא מהענינים שרוב בני האדם נכשלים בהם ונלכדים בפח מוקשיהם, ועל זה ראיתי להציע בהם עד שיהיו פשוטים ומבוארים לכל דורשיהם, עכ"ל.

הנה החסיד השלם אומר שהוא יודע שבאלו הענינים נכשלים בהם רוב בני האדם, והוא דואג בעדם ללמדם דעת איך להתנהג בענינים אלו, ואת המעשה אשר יעשה האדם וחי בהם, אבל בדורנו השפל כמדומה לי שהחכמים והיראים אין יודעים זאת, ויש הרבה לומדים סומכים על ידיעתם בעיונם בשער הקדושה הזה, אבל באמת השער הזה סגור הוא לפני אנשים שכמותו ואינו מובן כל צרכו, והראב"ד ז"ל ברוחב דעתו חשב שדבריו הקצרים האלו הם כבר רחבים יותר מדאי, והתנצל בראש דבריו על אריכות לשונו בענין זה, שהוא עושה זאת כדי שיהיו פשוטים ומובנים לכל דורשיהם, ובעד עניי הדעת הדברים האלו הם רק רמזים רחוקים שיש הרבה להאריך ולהעמיק חקר לעמוד על עומק דעתו וכונתו ברמיזות אלו.

והנה אחרי הראב"ד ז"ל זכינו לאגרת הקודש מהרמב"ן ז"ל, שאחרי שראה את דברי הראב"ד ז"ל אלו, מכל זאת מצא לנכון להאריך ולפרש ענין זה בששה פרקים, וביאר ענינים נפלאים בכללים ופרטים להלכה למעשה, ובעד עניות דעתנו גם דבריו הארוכים קצרים הם וצריכים ביאורים רחבים, ואשתדל בעהשי"ת לבאר ולפרש עומק דבריו, ויסורו המכשולים מהלומדים הנבונים.

והנה בפרק א' מבאר כלל הענין שבוה תלוי קדושת העם הנבחר להיות קדושים לה' כנאמר והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה', ומה הוא קדוש אף אתה הי' קדוש, ובהיות חומר האדם וטבעו סבת היותו טוב או רע מצד תכונת המזג כפי הטפה שנתהוה ממנה נמצא שהחיבור עם האשה סבת קדושת ישראל וקדושת ה' או חלולו כפי הבנים הנולדים שהם בונים את העם כולו, וע"כ הוזהרנו לקדש עצמנו בשעת תשמיש מפני שזאת היא הסיבה להוליד צדיקים מקדשים ש"ש או רשעים מחללים ש"ש, וע"כ חוב קדוש לדעת מה היא הקדושה הזאת.

ובביאור זו הקדושה יש ה' דרכים שהוא מפרש אותם בפרקים אלו, מהות החיבור, וזמן החיבור, ומזון הראוי לחבור, וכונת החבור, ואיכות החיבור.

במהות החיבור הוא אומר דבר חדוש נפלא שהוא עקר כל הענין המסובך הלזה, החבור הוא קדוש ונקי רק כשיהיה נעשה כפי מה שראוי ובזמן הראוי ובדעת הראוי, ובזה הכלל טועים הלומדים את פרקים אלו בלא עיון ולפולל הדרוש לעמוד על עומק דבריו שהם דעת תורה.

בהשקפה שטחית נראה שהרמב"ן בא לחלוק על הרמב"ם שהרמב"ם סובר שהחיבור הוא דבר מגונה והוא סובר שהחיבור הוא קדוש ונקי, והמסתכל היטיב בדבריהם אינו מוצא כל מחלוקת ביניהם בענין זה, כיון שאם אין האדם מכוי במעשה זה לש"ש אומר הרמב"ן עצמו בסוף פרק זה שאין להשי"ת חלק בה שהיא טפה סרוחה ונקרא משחית דרכו והוליד לבהלה ונוטע אשירה ומפטם עגל לע"ז בהיותו מזריע זרע מקולקל וטפה שלא נזרקה בו נשמה רק סילון ממאיר וכו'. הרי מפורש בדבריו על חיבור זה שהוא טומאה וקלקול שאין כמותו, ואם האדם מכוי לש"ש גם הרמב"ם אומר בהל' דעות פ"ג ה"ב וה"ג שהוא העובד את השי"ת והוא הקדוש, ואם הוא קדוש מעשה זו כמו כן קדושה יותר בזה, שהמעייין במו"נ פרק מ"ט מוצא שהרמב"ם לא אמר שהחיבור דבר

מגונה הוא אלא על הרדיפה אחר המשגל וכן אחרי האכילה שהיא כמעשה הבהמה, וכך אומר הרמב"ם בהל' תשובה שהרדיפה אחר האכילה והכבוד הוא עבירה שצריך לשוב עליהם.

נתעוררתי לבאר ולפרש דברי קדשו של הרמב"ן ז"ל להועיל לתלמידים המבקשים את הדרך האמיתי בעניינים אלו על פי חק התורה שהאדם צריך לילך בו, ואינם מוצאים דבר ברור כדת מה לעשות משפט צדק אשר יעשה האדם וחי, אני מוצא לנכון לעורר בזה על מכשולים שיודע אני שרבים נכשלים בהם כי לכל העם בשגגה ושגגת תלמוד עולה זדון.

הצדיקים היראים או המתחסדים חושבים שהם יודעים הכל מהספרים שהם לומדים שלא בעיון כנדרש בעניינים אלו כמו בשל"ה וראשית חכמה, הם חושבים לדבר ברור ע"פ התורה שהתאווה הלוז היא הטומאה, והיצה"ר מתגבר בזה מאד להוליך את האדם בדרך טומאה, ועל כן הם אינם מדברים עם האשה בעניינים אלו שלא לגרות את היצה"ר וכשהם באים לקיים מצוה זו הם מעוררים אותה משנתה ושואלים או מבקשים רשות לעשות את המצוה עמה, והיא מסכמת שהיא יודעת מאמה שכך נוהגים הצדיקים, והרי הוא מקיים מצותו כאילו כפאו שד ופורש ממנה ובורח לו מהטומאה, ולבו דואג עליו שעכ"פ עשה זו המעשה בתוקף התאווה שנתעוררה בו וכשבא לעשות מעשה שוכח את כל המחשבות הק' שחשב מקודם, ומתנחם כשהוא שומע מחבריו שגם הם דואגים כמותו ואומרים שהתורה לא ניתנה למלאכי השרת, ומתפללים שמן השמים יסייעו אותם, ואומר שלום עליך נפשי שהרי הוא מתכוין לקיים מצוה, ודי בזה.

(הערה: וכאשר שאלתי צדיק אחד אם זוהי הדרך הטובה למה אין בניהם טובים, וע"פ רוב הבנים הם טפשים או רשעים, ע"ז קבלתי מענה שזהו מסודות היצירה שגם חזקי' המלך שהיה צדיק יצא ממנו מנשה שהיה רשע.

והנה אחרי שעמדנו על המכשולים האלו שרוב בני אדם נכשלים בהם גם אחרי שלמדו את אגרת הרמב"ן, וטועים הם בהבנת הענין מפני שלמדו במהירות בהשקפה שטחית, והאמת שדברי הרמב"ן מדוקדקים בלא שפת יתר ויש להעמיק חקר לעמוד על עומק כונתו, והמעייין הישר רואה בדבריו חדושים נפלאים ע"פ דעת תורה, שבפרק ב' מבאר מהות החבור שהוא ענין קדוש ונקי ואח"כ בפי' ג' בזמן החבור שהוא כולו חדוש שהמצוה היא להכין את טבע הגוף מזוג והגוף לא חס ולא קר ולא יזריע טינוף אבל יוכל לבעול במתון ואז האשה מקדמת להזריע תחילה וכו' וידוע שכל מי שנולד מטפה חמה יהיה בעל חימה וכעסן ונקלה אבל הנולד מטפה ממוצעת בין חום וקור יהיה לעולם אדם חכם מיושב בדעתו יקר רוח איש תבונה ויהיה בדעותיו ובמדותיו מעורב עם הבריות עכ"ל, עייש"ה, ובפי' ד' מבאר עוד גם את המזון הראוי וכותב בזה"ל כשאמרו צריך אדם לקדש עצמו בשעת תשמיש גם המזון תלוי בקדושה זו וכו' וא"כ נמצא שהמזון הנלקח טרם החבור הוא סבה להיות הולד חכם או פתי או צדיק או רשע וכו' עייש"ה, ובפי' ה' מבאר ענין המחשבה ומסיים דבריו ותדע סוד המחשבה מה היא פועלת בשעת החבור, ואח"כ בפי' ו' מבאר עד כמה הוא מחויב לדבר עם האשה באהבים ועגבים ויר"ש וצינעות עייש"ה).

ואלו שאינם יראים כ"כ ואינם מתחסדים לברוח מטומאת התאווה מקילים לנפשם לומר שהותרה טומאה זו לבינונים שאין בכוחם לעלות עד מדריגת הקדושה, וביותר שהיא תובעת ממנו שיתנהג עמה כמנהג העולם הידוע לה

מחברותיה וגדול השלום, ומנהג העולם לעסוק בשחוק וקלות ראש עד שממילא נעשית מעשה זו, מתוך שכרון התאוה היצה"ר אונסם לעשות הדבר המגונה הזה, כמובן יש בשתי כתות אלו הרבה מדריגות וחלוקי דעות כל איש לפי ערכו ביר"ש ובתקיפות התאוה וכו'.

והמסתכל ומדקדק בדברי הרמב"ן מוצא שהרמב"ן מדבר על התאוה שיש במעשה החבור ולא רק על המעשה עצמו, וזהו חדושו שהתאוה עצמה היא קדושה ונקיה מטומאה, והוא קורא את התאוה עם המעשה בשם חיבור, מפני שהם דבר אחד וזה בלא זה אי אפשר להיות במציאות, בירור דבר זה למדנו מהרא"י שהרמב"ן מביא לדבריו שהחבור הוא קדוש ונקי, הוא מביא ענין הכרובים שהיו מעורים זה בזה בדמות זכר ונקבה ואילו היה הדבר הזה גנאי לא היה מצוה הרבש"ע לעשות ככה ולשום אותם במקום היותר קדוש וטהור שבכל הישוב, הכרובים שעשה שלמה במקדש נאמר כמער איש ולויות, איש המעורה בלויות שלו, ועיין ביומא נ"ד פירש"י כאיש המעורה בלויות שלו הנדבק וחבוק באשתו בין זרועותיו, והנה החיבוק הזה בדמות הכרובים במקדש חלילה להעלות על הדעת שהיה בזה ציור החבור עצמו, אלא היה ציור מהאהבה והתאוה שלפני מעשה החיבור, ומפורש בדבריו שהתאוה עצמה היא קדושה ומצוירת בקודש הקדשים. (הערה. בספר ראשית חכמה ליתא ראייה זו מענין הכרובים בדברי הרמב"ן, אבל בנדפס בשנת תקע"ב בהתעוררות הגאון רא"ל צינץ להדפיס ספר בעלי הנפש שיש שם קונטי' אגרת הקדש להרמב"ן העתקה מהנדפס בשנת ש"ו ברומא והוא המדויק, ובראשית חכמה היה חסר זה בהעתקה. גם יש עוד חסרון בפרק ו' באיכות החיבור וכל אלו החסרונות גורמים הם שיטעו הלומדים להבין מדבריו היפך כונתו).

וכן מובן ומושכל הראיה שהביא הרמב"ן לדבריו מגמ' חולין שאמרו הוא עשך ויכוננך מלמד שעשה הקב"ה כונניות באדם, ובמדרש קהלת אמרו על פסוק את אשר כבר עשוהו מלמד שהקב"ה ובית דינו נמנו על כל אבר ואבר שכך הוא והשיבו על כנו שהכונניות שבכל אבר הם כל הכוחות שיש באותו אבר ואם הקב"ה ובית דינו נמנו על אבר זה והשיבו אותו על כנו חלילה לומר שיש גנאי בכל התאוה שבו, ע"כ.

ויש להשכיל שהרמב"ן עמד על מכשול זה שהיראים נכשלים בהבנת ענין זה, מפני שהם סומכים על פשטות לשון הרמב"ם שמגנה את התאוה ואומר חוש המישוש גנאי לנו, והזהיר בתוקף להתרחק מדעה זו שבזה נמשכים אחר פילוסוף היווני שיש בו מינות, והאמת הוא שגם הרמב"ם מודה לדעת הרמב"ן שהוא דעת תורה, ובגנות התאוה כתב רק בטעמי המצוות שהתורה מרחקת את ישראל מן התאוות בכלל ומתאוה זו ביותר, וכתב על מצות מילה שהיא באה כדי להחליש כח התאוה אצל העם הקדוש, וכן כתב במו"נ פל"ג שטעמי הרבה מצוות הן להרחיק התאוות ולבזז בהם ולמעטם בכל יכולת שלא יכוין מהם אלא ההכרחי עכ"ל.

ועיין ברמב"ם פ"ה מהל' דעות ה"ד שמלמד להתנהג בקדושה, ובהל' ה' כתב וז"ל כל הנוהג מנהג זה לא די לו שקדש נפשו וטהר עצמו ותקן דעותיו אלא שאם היו לו בנים יהיו נאים ובישנים ראויין לחכמה ולחסידות, ודבריו אלו מתאימים עם כל דברי הרמב"ן בפרק זה בלא שום מחלוקת ביניהם, שבודאי הכל מודים שמצוה זו כשהיא נעשית בקדושה, קדש האדם את נפשו וטהר את עצמו וזוכה לבנים חכמים וחסידים, ואם הוא עושה שלא לשי"ש רק להתענג על תאוותו הרי גם הרמב"ן מגנה אותו בתכלית הגנות כמפורש בסוף הפרק, וגם

דברי הפילוסוף שהביא הרמב"ם הם ג"כ רק על התאוה שהיא תאוה בהמית שפלה, שגם תאוה האכילה מגנה באותו המאמר, אלא המעיין הישר רואה בבירור שהרמב"ן מדבר על התאוה עצמה שהיא בעצמה איננה טמאה, כמו שתאוה האכילה אינה טמאה, התאוה היא כח טבעי ככל האיברים והכוחות שבאדם, וכמו כל דבר חול ביד האדם לקדשו או לטמאו.

והוכיח הרמב"ן רא"י לדבריו מהמצב של אדם הראשון קודם החטא ויהיו ערומים ולא יתבוששו, לפי שהיו עוסקים במושכלות וכל כונתם לש"ש אמר עליהם וידעו כי ערומים הם, ע"כ, שלכאורה קשה להבין מה רא"י היא זו, והרי גם הפילוסוף מדבר מהמצב שלנו לאחר החטא, וכל בני אדם נוטים אחרי התאוה, וע"ז אמר חוש המישוש חרפה היא לנו, אלא צריך להבין שהרמב"ן דקדק בלשון הפילוסוף שאמר חוש המישוש שזה כולל לא רק הרצון והתשוקה להתענג בתאוה זו, אלא גם העונג עצמו מה שהאדם חש במישושו עונג רב, והעונג עצמו גנאי לאדם שירגיש הנאה בהמית זו בנפשו, וע"ז בא הרמב"ן לחלוק בכל תוקף עליו, ואומר שיש לדעתו בדבריו שמץ מינות, שהמאמין שהקב"ה ברא את העולם ואת האדם וכוחותיו, ותיקן כונניות באדם שיתענג במישושו כ"כ, אין בזה שום גנאי, והאדם שהיה קודם החטא עסוק במושכלות, והיה מתחבר עם אשתו להתענג כעצת הקב"ה שברך אותו ברכת חתנים, שישמח את אשתו ויתענגו שניהם בהתחברם יחד להיות צלם אלוקים כמו שהיו קודם שנפרדו שני הגופים זה מזה.

ודבר פשוט הוא שגם הרמב"ן מודה למש"כ הרמב"ם שיש להרחיק התאוה ולבזות כלי התאוה כמפורש בתורה אשר לא תגלה ערותך עליו. ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, כלי התאוה נקראים ערוה כדי שלא יהרהר בתאוה ויהיה האדם מתבייש מרגשי התאוה המתעוררים במחשבתו ורגשותיו, וכמש"כ הרמב"ן בפ"י עה"ת ויקרא י"ח ו' וז"ל, ודע כי המשגל דבר מרוחק ונמאס בתורה זולת קיום המין ואשר לא יולד ממנו הוא אסור וכו' עיי"ש. הרי מפורש בדבריו בדעת הרמב"ם.

אלא שהרמב"ן בא לעורר את המשכיל שלא יטעה בדעתו מלשון הרמב"ם לחשוב שגם באשתו בשעת מצות עונה, התאוה דבר מגונה הוא ועליו למעט בכל כוחו ויעשה דבר מגונה זה רק לקיים מצות ה' והכל לש"ש, שטעות זה גורם לאדם מכשולים רבים ובניו יהיו מבני ט' מדות מורדים ופושעים, שכך מפורש ברש"י נדה י"ז ע"א ד"ה אונס שינה, וז"ל מתוך שהוא נאנס בשינה אינו מתאוה לה כ"כ ומשמש לקיום מצות עונה בעלמא או לרצותה ולבו קץ בה והוא מבני ט' מדות דאמרו בנדירים כ', והלומדים המתחסדים מתפלאים על דברי רש"י אלו ושואלים איך אפשר לומר על מי שמשמש רק לקיום מצוה בלא תאוה רבה כ"כ שהוא חוטא ופושע ונענש להוליד בנים רשעים.

אבל המעיין הישר מדקדק בלשון רש"י שכתב לקיום מצות עונה בעלמא, הלשון בעלמא מלמדנו שאינו מקיים המצוה כראוי רק הוא מתפטר מחובתו שלא כדין תורה, שהאמת היא שהמשמש בלא תאוה רבה הוא עובר על עונתה לא תגרע, ועיין ברמב"ן עה"ת וז"ל שארה כסותה ועונתה, קרוב בשרה של זו וכסות מטתה ועת דודים לא יגרע ממנה וכו' כלומר הבשר הראוי לה והוא בשר הבעל, עכ"ל עיי"ש, הרי מפורש שכמו שיש לאו על מניעת המעשה עצמה שזהו עונתה, כך יש לאו אם הוא מונע ממנה קרוב בשרו, שלזה משתוקקת האשה ליחנות מקרוב בשר הבעל לבשרה, שזהו ענין של תאוה מלבד המעשה, ועל הבעל המצוה למלא את תאוהה כפי רצונה, ועיין ביבמות ס"ב ובפסחים ע"ב

שמבואר שם שבכל עת שהיא מתאווה ומשתוקקת לבעלה זוהי עונתה אפילו שלא בעונתה.

ונתבררו דברי רש"י שהם פשוטים ומבוארים שאם מפני אונס שינה אינו נותן לה כח התאווה שיש בגופו מפני שלבו קץ בה ואין לו התעוררות של תאוה כ"כ, הרי הוא עובר על ל"ית של שארה לא יגרע ונענש בבנים רשעים, מפני שתחילת יצירתם היתה בעבירה, ויש לנו להתבונן ולראות כמה גדול הוא ענין זה שהתירו הז"ל לשמש ביום שיש חומר גדול באיסור לשמש ביום שאחז"ל ע"ז בזה דרכיו ימות, ומכל זאת בשביל אונס שינה התירו ושבו חכמים המשמש ביום כדי שיהיה בכוחו לחבב את אשתו כראוי ולהתעורר בכל כח תאוותו למלא לאשתו כל תשוקתה שיש לה, ואז יזכה לבנים הגונים שזוהי מצותו, והכל הוא ענין קדוש החבור והתאווה בלא שמץ גנות.

ושמעתי על כמה יראים מתחסדים העושים הכנות גדולות לקיים מצוה זו לש"ש בלא תאוה כלל, והרי הוא עסוק עד חצי הלילה בלימוד ועיון בתורה ובתפילות כפי הנמצא בספרים, ואח"כ בא אחר חצות הלילה לביתו ומעורר את אשתו משנתה ומפטפט לה דברי פיוסין לקיים מצוה זו, והרי היא מרשה אותו לעשות עמה כרצונו, והרי הוא מתפאר בלבבו שהצליח לקיים מצוה זו בלא היצ"ה"ר וטומאת התאווה, והוא תמה למה הוליד בנים רשעים או טפשים, וזה בא להם מפני שנכשלו לחשוב לאמת שהתאווה במצוה זו היא דבר מגונה מאד, ובלא תאוה יוצא הבן הנולד סכל וטפש כידוע ומפורסם, ובלא דעתה ורצונה שאין לה חשק כשהיא שקועה בשינה והיא כועסת על שהוא מצערה ועושה עמה כרצונו ולא כרצונה, הרי הוא עובר על לאו ובניו הם מבני ט' מדות מורדים ופושעים.

את המכשול הזה הרים הרמב"ן בדבריו אלה, ועשה עצמו חולק על הרמב"ם שהביא דברי הפילוסוף היוני שיש בו מינות לומר על חיבת הבעל לאשתו שזהו דבר של גנאי, והאמת היא שגם הרמב"ם סובר כמותו שהכל הוא ענין קדוש וטהור רק שיהיה החבור נעשה כהוגן.

והזהיר הרמב"ן שלא לטעות בדבר הזה לומר שהחיבור עם אשתו כמצות התורה יש גנאי וכיעור שיתענג בזה, ואני אומר שמצינו בתורה שהשי"ת, האכיל את ישראל במדבר לחם מן השמים שטעמו היה כצפחית בדבש וטעמו כל הטעמים שבעולם, וכן התורה משבחת את הארץ הקדושה שהיא זבת חלב ודבש, וביום השבת צוה השי"ת להתענג באכילת דגים גדולים וקטנים ואכילת עונג זה נקרא בתורה והתענג על ה', ובשכר זה ויתן לך משאלות לבך בעוה"ז ואז תתענג על ה' לעוה"ב, כמבואר בפרק כל כתבי עיי"ש, ומפורש ברמב"ם פרק ל' מהל' שבת כל המרבה בתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח, וכן כתב שם תשמיש המטה מעונג שבת הוא, לפיכך עונת ת"י הבריאים משמשים מלילי שבת ללילי שבת.

והפילוסוף היוני לא השכיל לדעת עד היכן מגיע קדושת ישראל, שיש בהם כח להתענג על ה' במאכל ובמשגל ממש כמו אדה"ר קודם החטא, והקב"ה רוצה שיתענגו בניו על טוב ה', ובזה חולק הרמב"ן בכל תוקף על הרמב"ם שלא היה לו להביא את דברי הפילוסוף היוני לחזק את דעת התורה בהרחקת התאווה, שע"פ דעת תורה העונג שיש בחוש המישוש בין באכילה ובין במשגל אין בכך שום גנאי וכיעור, שאם האדם עושה דברים אלו לשם מצוה לש"ש המצוה עליו להתענג בכל כוחו שנתן בו הקב"ה כפי טבעו ובריאותו שכך הוא רצון השי"ת,

קדושת ישראל

(ראיה לדבריו מחוש המישוש שבאכילה שהפילוסוף מדבר על שני דברים אלו ביחד והתורה מלמדת אותנו היפך דעתו).

ומצאנו עוד בחז"ל שעל זה הדבר נתן הקב"ה לישראל נשמה יתירה בשבת, כדאיתא בביצה ט"ז אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנאי ושבת שמה ואני מבקש לתנה לישראל וכו', מתן שכרה נמי אודעינהו נשמה יתירה לא אודעינהו, פירש"י רוחב לב למנוחה ולשמחה ולהיות פתוח לרוחה ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו, ובתענית כ"ז פי' ר"ח נשמה יתירה שנתנה לאדם בשבת כדי לאכול ולשתות ולשמחו ולהתענג כגבור בשתיית היין ואם אין בו כח גדול אין בו יכולת לשתות, עכ"ל.

למדנו שזוהי עצם הקדושה שיש בישראל שיש בכוחם להתרומם על הרצון הבהמי המונח בטבע כל אדם ואפשר להם בכח נשמה יתירה שבהם לזכך את הגשמיות לעשות מעשיהם הגשמיים ע"פ הסכמת השכל לקיים מצוות ה' ולהתענג בתענוגים גשמיים בחוש המישוש הטבעי ויהיה הכל קודש לה' בתכלית השלמות להתענג על ה' בעוה"ז מעין עוה"ב, ועיין בפסחים ק"ב שאמרו על עונג זה מאמר ריב"ת הוי עז כנמר וקל כנשר וכו' לעשות רצון אביך שבשמים, על כן עונת ת"ח בשבת כדי שיהיה לו נשמה יתירה בכח גדול להתענג על ה' בתענוג זה.

זכינו לעמוד על סוד דברי הרמב"ן שהאריך לחלוק על הרמב"ם, שאין בזה שום מחלוקת ביניהם בדעת תורה, ששניהם שווים בדרך הזה כמו שביארנו, אלא שהרמב"ן בא לבאר את הענין בשלמותו שלא יטעו בדברי הרמב"ם שהביא דעת הפילוסוף, שע"ז חולק בכל תוקף ואומר שאינו דעת תורה ויש בו שמץ מינות, מפני שהגוי אינו יכול לדעת קדושת ישראל עד היכן מגיע, והאיך ישראל מתענג על ה' כמאחז"ל נשמה יתירה לא אודעינהו, חכמי אוה"ע אינם יודעים שיש לישראל נשמה יתירה מן השמים להתקדש ולהיות קדושים, כנאמר אות היא ביני וביניכם לדעת כי אני ה' מקדשכם.

ומעתה נשכיל להבין דבריו שכתב בזה הפרק שיש שני דרכים, דרך הקודש כשהאדם מתנהג ע"פ דעת תורה כמו שהוא מציע בפרקים אלו, ודרך הטומאה כשהאדם מתנהג שלא בדעת תורה רק נמשך אחרי הטבע כבהמה, שע"ז נאמרה האזהרה אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, ובאלו הדרכים שזכר הרמב"ן כוננו ללמדנו שהם הנהגות כוללות חלק חשוב מן החיים אצל האדם אם הוא מתחנך לחיות ע"פ דעת תורה תמיד או שהוא משולח לשפלות התאוות באין מעצור לרוחו, ולא רק מחשבה מצורפת למעשה החיבור אם יכוין לשם מצוה או לא יכוין, שלא בכונה תליא מילתא כי אם בהנהגה.

היוצא מדברינו שהרמב"ן התאמץ בפרק זה ללמדנו תורת אמת, להוציא מלב המתחסדים טעות גדול שאפשר להם לטעות מדברי הרמב"ם שהביא את דעת הפילוסוף היווני, ויחשבו שהקדושה בענין החיבור עם אשתו הוא להרחיק את התאוה והעונג בכל כוחו, והממעט הרי זה משובח, ויוצא מזה מכושלים רבים, כיון שאין הם עוסקים בהכנה נכונה להתקדש בהנהגה תמידית לחיות ע"פ השכל ודעת תורה, כמו שהרמב"ן מבאר בפרקים אלו, שהוא מלמד אותנו דברים וסודות נפלאים בהכנת הטבע אל הקדושה ובהכנת המחשבה השכלית אל מעשה החיבור והכנת המעשה עצמה האיך מתנהגים להוציא לפועל ענין גדול זה, ובלא דעת נפש לא טוב אמחז"ל בעירובין.

על כן היראים הטועים האלו נכשלים בבלי דעת, בשעה שהם מרחיקים

את התאווה בכל כוחם, כשבאים לעשות מעשה הם משתבשים בהתעוררות התאווה הטבעית ועושים מעשה זו כולה ע"פ התאווה, ויודעים הם בעצמם שאין באמירתם קודם המעשה שהם עושים לשם מצוה ולש"ש שום ממשות, אחרי שהמעשה עצמה טופחת על פניהם, ומעשים מבטלים כל דיבור ומחשבה זה ברור לכל.

על פי דברי הרמב"ן אלו ידעו הכל ללמוד את דבריו הקדושים ולהשכיל אותם על אמתתם ולהתחנך להתנהג כך בפועל, כמו שכתב השל"ה הקדוש שיש ללמוד דבריו לא רק מאה פעמים ואחת אלא ללמוד ולחזור לאין שיעור, וידעו האמת שאם האדם מתנהג בקדושה נעשה כח התאווה לדבר שבקדושה במעלה היותר עליונה, וזוכה ליצור אדם השלם בחכמה וחסידות נפלא מאד, ומתעלה בעצמו למדרגה עליונה שבשלמות וכלשון הרמב"ם קדש את נפשו וטהר את עצמו.

ז"ל הזהו"ק פי קדושים דף פ"א ע"א (דפוס ווילנא) דאחד לא אקרי אלא כד איהו שלים, ומאן דפגים לא אקרי אחד וכו', ובגין כך כתיב (איוב כג) והוא באחד ומי ישיבנו, לא שארי קוב"ה ולא אשתכח אלא באחד וכו', ואימתי אקרי בר נש אחד בשעתא דאשתכח דכר ונוקבא ואתקדש בקדושה עלאה ואתכוון לאתקדשא, ותא חזי בזמנא (עמוד ב') דאשתכח בר נש בזווגא חד דכר ונוקבא ואכוון לאתקדשא כדקא יאות, כדין הוא שלים ואקרי אחד בלא פגמי, בגין כך בעי בר נש למחדי לאיתתיה בההיא שעתא לזמנא לה ברעותא חדא עמיה, ויתכוונון תרוויהו כחד לההיא מלה, וכד משתכחי תרוויהו כחד כדין כלא חד בנפשא ובגופא, בנפשא לאדבקא דא בדא ברעותא חדא, ובגופא כמה דאוליפנא דבר נש דלא נסיב הוא כמאן דאתפליג, וכד מתחברן דכר ונוקבא כדין אתעבידו חד גופא אשתכח דאינהו חד נפשא וחד גופא, ואקרי בר נש אחד כדין קוב"ה שארי באחד וּאִפְקִיד רוחא דקדושה בההוא אחד, ואלין אקרין בנין דקוב"ה כמה דאיתמר וכו'.

זהו"ק פי ויקרא דף ז' ע"א (דפי ווילנא) ובגין כך ברא ליה דכר ונוקבא למהוי שלים, ואימתי אקרי בר נש שלים כגוונא דלעילא בשעתא דאזדווג בבת זווגיה באחדותא בחדותא ברעותא ויפיק מניה ומנוקביה בן ובת, וכדין הוא בר נש שלים כגוונא דלעילא וכו', ובר נש דלא בעי לאשלמא שמא קדישא לתתא, טב ליה דלא אתברי דהא לית ליה חולקא כלל בשמא קדישא.

שם עמוד ב', דאמר ר' שמעון זווגא דדכר ונוקבא אקרי אחד, באתר דנוקבא שריא אחד אקרי, מאי טעמא בגין דדכר בלא נוקבא פלג גופא אקרי ופלג לאו הוא חד, וכד מתחברן כחדא תרי פלגי אתעבידו חד גופא וכדין אקרי אחד.

שם פי' בהר דף ק"ט ע"א, בכל אבר ואבר דמלכא, בחבורא שלים בדכר ונוקבא, בכל אברים דאינון, מנהון ברישא, עיינין בעיינין, אודנין לגבי אודנין, חוטמא בחוטמא, אנפין באנפין, פומא בפומא, כגון וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו (מלכים ב' ד') ובדא הוי מחיה הילד, והכי ידין דמלכא עם ידין דמטרוניתא, גופא בגופא בכל אברים דיליה קרבנא שלים, דבר נש בלא אתתא פלגו גופא איהו ושכינתא לא שריא עליה, וכו'.

זהו"ק פי' לך לך דף פ"ה ע"ב, ופריו מתוק לחכי, תא חזי כל נשמתין דעלמא וכו' וכד נחתי לעלמא כלהו מתפרשין בגוויין דכר ונוקבא, ואינון דכר ונוקבא מחוברין כחדא, ותא חזי תיאובתא (תרגום של תשוקה) [דנוקבא לגבי דכורא עביד נפש, ורעותא דתיאובתא (השלמת דברי הזהו"ק מתוך זוהר עם פי' הסולם פרכת לך אות

ר"ה] דדכורא לגבי נוקבא ואתדבקותא דיליה בה אפיק נפש וכליל תיאובתא דנוקבא ונטיל לה ואתכליל תיאובתא תתאה בתיאובתא דלעילא ואתעבידו רעותא חדא בלא פרודא וכדין כליל כלא נוקבא ואתעברת מן דוכרא ותיאובתין דתרוויהו מתדבקן כחדא ועל דא כלא כליל דא בדא וכו' עיי"ש.

עוד שם, ממני פריך נמצא, קוב"ה אמר לה לכנסת ישראל ממני ודאי פריך נמצא, פריי נמצא לא כתיב אלא פריך, ההוא תיאובתא דנוקבא דעביד נפש ואתכליל בתוקפא דדכורא ואתכליל נפש בנפש ואתעבידו חד כליל דא בדא כדאמרן, לבתר אשתכחו תרוויהו בעלמא ודא בחילא דדכורא אשתכח איבא דנוקבא. ד"א בתיאובתא דנוקבא אשתכח איבא דדכורא, דאי לאו תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לא אתעבידו פירין לעלמין, הה"ד ממני פריך נמצא.

יש עוד מקום עיון בפרק זה להשכיל דבריו הק' של הרמב"ן, וז"ל בסוף הפרק אחר שעוררתיך על סוד מהות הדרך האחד מן החבור, אודיעך הדרך השני והוא היפך הראשון, כי בזמן שאין מתכוין האדם לשי"ש, אותו הזרע הנמשך הוא טפה סרוחה אין לשי"ת חלק בה ונקרא השחית דרכו על הארץ וכו'.

והנה דבריו הק' תמוהין מאד איזה שתי דרכים יש כאן לכאורה, בפרק זה לימד אותנו רק שיש שתי כונות, אם האדם עושה מעשה זה לשי"ש הרי החיבור ענין קדוש ונקי, ואם אינו מתכוין לשי"ש אין להשי"ת חלק בה ונקרא השחית דרכו וכו', והכל הולך אחר הכונה אם טובה אם רעה.

כדי לעמוד על סוד דבריו יש לעיין בפרק ה' שמבאר כונת החיבור, וז"ל כללו של דבר שאם דמיונו ומחשבותיו עסוקים בדבר חכמה ובינה ומדות טובות והגונות, יהיה לו בדמיונו כח לצייר הצורה בטפת הזרע כפי שיהיה מדמה בשעת החיבור בלי ספק, וע"כ צריך כל אדם לנקות מחשבתו והרהוריו ולזכותם בשעת התשמיש ולא יהיה חושב בדבר עבירה כי אם בדברי קדושים, וכן יש ליישב דעת האשה לשמחה בדברים המשמחים כדי שתהיה גם היא מסכמת עמו לצייר ציורים יפים ומחשבות טהורות ויהיו שניהם אחדים במצוה זו, ומביא המאמר עה"פ מושיב יחידים ביתה כל הנושא אשה לשם יופי וכו' חרב אוכלתו וכו' כי בנים זרים ילדו, והטעם כי החיבור אינו לשי"ש וג"כ ההרהור אינו זך וטהור אבל הוא מהרהר בתאות הגוף ואין לשי"ת חלק בו, נתחממו שכינה מסתלקת מביניהם נמצא אש ואש ואין השם שרוי ביניהם. עכ"ל.

ועלינו המצוה להבין באיזה חכמה ובינה ומדות טובות והגונות יש לו להאדם לעסוק בהם, ומה הן הציורים היפים והמחשבות הטהורות שילמד את האשה שהיא תצייר בשעה שהיא מתאחדת עמו במצוה זו.

דבר ברור הוא שאם האדם יעסוק בחכמה ובינה בעניני זרעים וקדשים ונזיקין, ובמדות טובות ישתלם בעונה וזריזות לא יצליח בשלמות הכונה בענין החיבור, אלא כונת הרמב"ן שעליו לעסוק בחכמת המוסר השייכים לענין החיבור בחכמה ובינה ובמדות טובות והגונות, יש ענינים עמוקים בחכמה ובינה במצות הקדושה שהזהירה תורה והתקדשתם והייתם קדושים כמבואר ברב אלפס ריש הלי נדה בחמשה ענינים שבהם צריך האדם להתקדש בשעת תשמיש, ומדות טובות והגונות הן היוצאות משלמות הקדושה כמו הפרישות והבישנות והצניעות, וכן המצוה הגדולה של יצירת האדם שהזהירה תורה פרו ורבו ולשבת יצרה והלכת בדרכיו מה הוא אף אתה מה הוא יצר האדם אף אתה תהיה יוצר האדם, שיש במצוות אלו הרבה חכמה ובינה, וגם מדות טובות שהם מלוות למצוות אלו כמו האהבה וההתאחדות שיש במצוות העונה, מצוות

אלו עם שלמות המדות הטובות הללו צריכות הרבה חכמה ודעת בלימוד ועיון זמן רב קודם שנשא אשה וגם חנוך מוסרי רב מאד לקנות לעצמו שלמות מדות יקרות אלו.

ואזכיר בקצרה כמה שתעלה בידי לקיים תן לחכם ויחכם עוד, הפרישות והביישנות הן תולדות הקדושה, ונתבונן במהות הקדושה עצמה מה היא, הקדושה היא החשיבות כנאמר בפס' וקדשתו כי את לחם אלוקיך הוא מקריב קדוש יהיה לך, ופירושו חז"ל שיהיה קורא ראשון מברך ראשון ונוטל מנה יפה ראשון (גיטין נ"ט), הרי מפורש שיהיה חשוב אצלך וזהו קדוש, וכן הוא מצות הקדושה בפרישת עריות ומאכלות אסורות וע"ז שנאמר בהם בתורה קדושים תהיו והתקדשתם כי קדוש אני ה' מקדשכם, שעל העם הקדוש החשוב שנקרא אדם וצלם אלוקים ובני בכורי ישראל להיות חשובים בעיני עצמם שלא לשקץ נפשם במאכלות אסורות וגילוי עריות ועבודה זרה שג' עבירות אלו משפילות הן ופוגמים ברוממות ערכו, שהוא באמת כולו שכלי מתדמה לבוראו ית"ש, ועומד לפני השי"ת לעבדו ולאהבה אותו כבן חביב לפני אביו המחבבו לאין שיעור, ועל מעלות המדות האלו נצטוונו והתקדשתם והייתם קדושים, ועל גנות התאוה להרחיקה מלבבנו נאמר בתהלים אל תהיו כסוס כפרד אין הבין כמבואר בזה"ק פ' קדושים, אחרי שישים האדם את לבו לעסוק בעיון וחנוך בחכמה ובינה, להתרחק מן התאוה הלזו שלא יהיה כסוס כפרד ח"ו, ההרחקה האמיתית היא שלא יעלה על לבבו דמיונות וציורים היוצאים מרגשי תאוה, ויצליח להתקדש בקדושת חיי השכל ע"פ התורה, בהנהגות היוצאות מתוך נקודה מרכזית זו שהוא משתלם בה, כמו הפרישות והביישנות והצניעות, אז ישכיל ויבין את דברי הרמב"ן במאמר זה שבא ללמדנו איך החיבור הוא ענין קדוש מאד.

עיקר החכמה השייך לענין זה שיש להשכיל לדעת שיש שלשה ענינים של שלמות בענין החיבור, שכל משכיל על דבר אמת ידע ויזכור אותם בלבבו תמיד, הענין האחד הוא, ענין היצירה שע"י החיבור נוצר האדם ומתדמים ליוצר בראשית, וכשהאדם בא לעורר את אשתו להתעורר למעשה זה, הרי הוא כאומר לה דבר השי"ת נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וידעו בבירור אחריות מעשה זה שהם באים לעשות, שבידם ליצור אדם עליון שתשרה עליו שכונה כמו משה רבינו ע"ה, ולהיפך אפשר להם ח"ו להביא לעולם אדם בליעל כמו שד משחת, והאדם המשכיל ענין זה כראוי אי אפשר לו להסיח דעת מזה, ויחשוב תמיד במסי"נ ממש, כדת מה לעשות שחפץ ה' בידו יצליח, ליצור אדם עליון צלם אלוקים, ולא ח"ו בהמה או חיה בצורת אדם, שנוח לו שלא נברא, לא רק על היצירה הגרועה אלא גם על היוצרים נאמר נוח להם שלא נבראו, כלשון הרמב"ן שהוא כנוטע אשרה ומפטם עגל לע"ז סילון ממאיר וכו'.

הענין השני, ההתאחדות, שע"י מעשה זה נעשים האדם ואשתו כמו צלם אלוקים בראשית היצירה, ועליהם השכינה שורה בשעה זו ממש ש כמו אדם וחיה בגי"ע כן מתעלים הזוג הזה בהתאחדותם הלזו, ונעתיק בזה מלים אחדים מסודות התורה שנתגלו בזה"ק, הובא בראשית חכמה בשער הקדושה פט"ז שראוי ללמוד דבריו בספרו שם, וז"ל שם בד"ה ונחזור למאמר, ושצריך לכוין שכשם שגוף האדם נשלם מחסרונו דהיינו הצלע אשר לוקח מהאדם בהזדווגו, כן נשמתו ג"כ חסרה וכו', והיינו נפשא חד וגופא חד שכשם שיש אחדות בגוף כן בנפש וכו', כדין קב"ה שארי באחד. עוד הביא שם מזה"ק וז"ל, ובהתוא זמנא דאיתפשטת מאלין לבושיין אתיחדת עם בעלה בקירוב בשרא, הה"ד עצם

מעצמי ובשר מבשרי וגוי והיו לבשר אחד, דכך דרכה לאתייחדא דכר ונוקבא בקירוב בשר ודא דיבוקא דיחודא דלעילא דלא יהא דבר חוצץ בינו ובין הקיר בלא פירוד וקצוץ בין קוב"ה ושכינתיה, ורזא דמלה ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ערומים בקירוב בישראל בלא לבושה כלל.

ועוד מפורש שם שדביקות הקדושה הזו באה רק מתוך תוקף התאוה, שנקראת אש, אש שלו באות י' ואש שלה באות ה' משם השי"ת, ועליהם להתחמם באישין קדישין, והוא ידליק בהאשה אש התאוה, וממנה יהיה הוא נדלק באש זה, ומבאר שם ענין הנשיקין שקודם החבור ובשעת החיבור שיש בזה קדושה עליונה, דאין רחימו בלא נשיקין, ומאי נשיקות פיהו תרי שפון דיליה ותרין דלה אינון ארבע גדפין דחיון דאתמר בהון וארבע כנפים לאחת וכוי. ובשער האהבה פרק ב' כתב בשם הזוה"ק, בענין הנשיקין וז"ל, דלית רחימו דדביקותא רוחא ברוחא בר נשיקה, ונשיקה בפומא דאיהו מבועא דרוחא ומפקנו דיליה, וכד נשקין דא בדא מתדבקן רוחין אלין באלין והווי חד וכדין איהו רחימו חד. ע"כ.

והפליג לפרש ענין החסיד השלם שעשה כאילו כפאו שד, שהכונה לאותיות ש' ד' של שם ה', שין דלת יוד, שהקדושה העליונה כפאה אותו לעשות מעשה החבור, להיות צלם אלוקים אחד שתשרה השכינה עליו ועל מעשיו.

מחשבות קדושות אלו יש לו לאדם להשריש בלבו ובלב אשתו שגם היא צריכה לדעת קדושת ההתאחדות, שהתאוה עצמה מתקדשת מטומאתה, כשהיא באה לדבק אותם דא בדא בדביקות נפלאה להיות בשר אחד ממש, שזו המעשה חשובה ממש כמו התפילה והקרבנות, ואש התאוה ביניהם דומה לאש שעל המזבח שעליו השכינה שורה, וכשידעו שניהם אמיתת ענין זה בטח יצליחו לגשת אל המעשה ברוממות המחשבה.

הענין השלישי הוא האהבה, מדת האהבה איננה מפותחת אצלנו כראוי, אבל יש לדעת שכל שלמות האדם נקנית רק ע"י מדה זו, ואהבת את ה' אלוקיך, ואהבת לרעך כמוך הן שתי מצוות הכוללות כל התורה כולה, וע"י האהבה שבין איש לאשתו מקיים האדם מצות ואהבת לרעך כמוך בשלמותה, ויכול להגיע לקיום מצות אהבת ה' ע"י פתוח האהבה בענין האשות, כמבואר בספר ראשית חכמה שער האהבה.

וראיני חכמים בספריהם שכתבו על אהבת איש ואשתו שהיא אהבה התלויה בדבר, בדבר ההנאה שהם נהנים זה מזה, אבל אין דעה זו אמיתית ואיננה דעת תורה, שמפורש בתורה שכך היתה יצירת האדם שעל כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו, ופי' הרמב"ן שכך הושם טבעו בתולדותיו להיות הזכרים דבקים בנשותיהם, ויעזוב שאר אביו ואמו וקרובותם ויראה שאשתו קרובה לו מהם. וע"ז באה המצוה בקבלה בישע"י ומבשרך לא תתעלם, ועל מצות זו נאמר שם אז תקרא וה' יענה, ובשביל כך התיירו חז"ל חבוק ונשוק בסמוך לוסתה כשהוא יוצא לדרך שהאשה משתוקקת אז לבעלה, וכן משום זה מצוה לקחת את בת אחותו, ופירש"י משום שגעגועים של אדם רבין על אחותו יותר מעל אחיו, ונמצא מתחבב את אשתו ויקיים המקרא ומבשרך לא תתעלם.

הרי מפורש שהיא אהבה טבעית ומצוה לחזקה ולפתחה בלב כראוי, עד שיהיו לבשר אחד ולא יתעלמו ממנה אפילו לשעה קלה, ובשעה שהיא משתוקקת עליו, עליו המצוה שלא להתעלם ולכבדה יותר מגופו למלא תשוקתה כראוי, וע"כ לימדו אותנו חז"ל להשתדל בנישואין שיבחר באשה שידע מתחילה, שיצליח

בה לאהוב אותה בכל לבבו והיו לבשר אחד ממש עד שלא יתעלם ממנה כל ימי חייו, והמשכיל לחיות ע"פ התורה הוא מוסיף דעת ללמד את עצמו ואת אשתו שתשכיל גם היא חובתה בעולמה, לפתח בכל האפשרות מדת האהבה ביניהם, עד שתשכון בביתם אהבה ואחוה ושלוש וריעות כל ימי חייהם.

ובכאן מצוה לעורר המעיין שלא יהא נמשך אחרי מה שכתב הרב יעב"ץ בסדרו בליל שבת שביאר שם ענין קדושת החבור, ובסוף דבריו כתב שיש לעשות נשיקין קודם החבור ובשעת החבור כמבואר בספר הגלגולים לר"ח ויטאל, וכתב שם שקודם החיבור באו הנשיקין לעורר התאוה ומתוך התאוה תבא האהבה, ודבר זה טעות גמור הוא כמבואר באריכות במאמרינו, וחלילה לחשוב ולהתנהג כך, שבזה יהיו נכשלים להיות מתטמאים בטומאת התאוה, כי האהבה הבאה מתוך תאוה היא כולה תאוה, והשם אהבה לא שייך להזכיר עליו, אלא המצוה והחובה להתחנך מקודם בפתוח האהבה והקדושה כמבואר במאמרינו בכונת דברי הרמב"ן, ומתוך האהבה יגיעו לקדושת ההתאחדות בגופא וברוחא, החיבוק הוא דביקות הגוף, והנישוק הוא דביקות הנפש והרוח, כן קודם החבור וכן בשעת החבור, ומתוך כך מתעוררת התאוה שהיא כח טבעי לחזק את ההתאחדות ביניהם הוא הדבק החזק המדבק את האוהבים האוהבים שיהיו באותה שעה מאוחדים באחדות שלמה בגוף ובנפש וברוח עד שתשרה שכינה עליהם, ויזכו לבנים שיקראו בנין דקוב"ה.

בענין פתוח האהבה מצאתי בראשית חכמה ביאור רחב הנחוץ מאד ללמדו ולדעת אותו כל איש משכיל המשתדל בפתוח האהבה כראוי, הוא מביא המדרש רבה שלמדין ענין האהבה מפרשתו של אותו רשע באהבה, בדבור, בדביקות, בחשיקה, ובחפיצה, והמחבר מאריך לבאר ה' דברים אלו, דביקות הוא דביקות נפשו בנפש חבירו כנאמר ורות דבקה בה דהיינו דבקה רצונה בה, אבל יש אפשרות שתופסק הדביקות. חשיקה היא דביקות יתירה כנאמר וחשוקיהם כסף, קשר אמיץ כנעשה בחביות העץ להדק אותם. חפיצה היא שיהיה רצון האדם וכל מגמת פניו ואפילו שעה אחת לא יזוז ממנה כאילו היה מת באהבתה שלא היה לו רצון אחר בעולם. תכלית האהבה בזו המדרגה מגיעה בשעת החבור שרצון האדם בלבו ואבריו כולם אל פניה אחת כמבואר שם בשער האהבה פ"ג, ובפ"ד כתב ראייה מגמ' קדושין שבאשתו מקיים ואהבת לרעך כמוך וכו', וכדי שתהיה אהבת האשה תקועה בבעלה יפה היא כשתראה שאינו אוהב שום אשה בעולם אלא לה לבדה אז תכרות לו ברית אהבה שלמה וכו', והרשע עשה היפך הסדר ששכב אותה ויענה ואח"כ ותדבק נפשו ואין זה הסדר הראוי, אלא בתחילה ותדבק בזו ולא באחרת ואח"כ כשתדבק בה באהבה וידבר לה דברים המנחמים את הלב ואח"כ חשק ואח"כ חפץ וכו'. ולענינו לענין האהבה שההרהור והתאוה הוא הדבקות, ואהבה ורדיפה היא החשיקה והיא רעותא דליבא, ותכלית האהבה והדביקות של רצון נפש לנפש הוא ההתאחדות בגוף ובנפש מפורש שם בפ' ב' מזה"ק וכיצד הם ד' רוחין ישקני דביקו ברחימו רוח ברוח דהא ד' רוחין מתחברין ואיתעבידו כחדא דא יתיב רוח לחבריה ונטיל הוא רוחא דחבריה דאיתדביק בה משתכחא רוחה דיליה ורוחא דחבריה הא תרי אוף הכי חברי משתכחי ד' רוחין דמתחברן באינון נשיקין וכו' עיי"ש.

הנה הצלחנו בעזהש"ית לבאר ביאור נכון מה החכמה והבינה והמדות טובות שיעסוק בהן האדם, עד שיהיה בו הכח לעשות את החבור כראוי ע"פ ההשתלמות בענינים אלו בחנוך טוב בקדושה ורוממות הנפש בפרישות בישנות וצניעות, שהן שלמות הקדושה וחיי השכל, והתרחקות נפשית מהתאוה הגשמית הלזו עד

שלא ירצה להתענג עליה כלל, ואחרי הידיעות העמוקות בקדושת ההתאחדות ביניהם, שעונג התאוה הוא עצמות הדביקות והקדושה של החבור האמיתי, ורוממות וחשיבות המעשה הזו שעל ידה הם יוצרים את האדם שליט העולם, ועל כולם האהבה המפותחת אצלם להיות ריעים אהובים, שכל אחד מוכן בכל לבבו ובכל נפשו לותר על כל הנאותיו ורצונותיו בשביל לעשות נח"י לאהובו וחביבו כדי ליתן לו כל רצונו ולמלא כל תשוקותיו והנאותיו, ונתברר הדבר שאם מטרת החבור הוא להתענג בתאוה זו היא הטומאה וההשחתה, ואם התאוה היא רק אמצעי להתאחדות שלימה ויוצאת מתוך אהבה ורצון טוב לעשות נח"י אחד לחבריו, היא הקדושה ועליה השכינה שורה.

ומעתה יעלה בידנו לבאר רמיזותיו הנפלאות של הרמב"ן שעמדנו עליהם, שכתב בפרק איכות החבור, שלא יעורר את התאוה עד שתנישב דעת האשה, ויכנס עמה דרך אהבה, ותתחיל להזריע תחילה, ובתחילת הפרק כתב, ולפיכך יש לו להכניסה תחילה בדברים שמישבים את הלב ומישבין את דעתה ומשמחים אותה, כדי לקשור דעתך בדעתה וכוונתך בכוונתה, ולומר דברים קצתם מכניסים אותה בחשק וחבור ואהבה ורצון ועגבים, וקצתם מושכין אותה ליראת שמים ולחסידות ודרך צניעות וכו', ויכניס אותה בדברים אלו, מהם אהבים, ומהם עגבים, ומהם יר"ש וצניעות וטוהר מחשבה, ובסוף הפרק כתב, סוף דבר וכשאתה מתחבר עמה אל תמהר לעורר וכו' כנ"ל.

והנה המעיין הישר רואה בכוונתו לבאר מתחילה בכלל מה שיש לעשות לעת כזאת, ולפיכך כתב בלשון נסתת, לפיכך יש לו וכו', ובסוף דבר ביאר הנהגה בשעת מעשה איך יתנהג, ועי"כ כתב בלשון נוכח וכשאתה מתחבר על תמהר לעורר את התאוה.

ולמדנו מדבריו שמתחילה יש לו לדבר עמה בשבתם אל השולחן לשוח יחד, לא דברים בטלים ממקרי ילדי יום כנהוג לפטפט בכמו אלה, אלא ידבר באופן זה לישב את הלב לישב דעתה ולשמחה באלו הענינים חשק וחבור אהבה ורצון ועגבים, עם יראת שמים חסידות וצניעות, שכל מי שיש לו מעט שכל לפטפט בכונה להשפיע על השומע לו שיהיה נמשך אחריו, יהיה לו מה לדבר כדי למשוך את מחשבתה וציורי הדמיון שלה אל הענינים הללו, שהם מוכיחים על הדברים שכבר נתבארו בדברינו הקודמים, שהנקודה המרכזית היא האהבה ביניהם, והאשה שמחה מאד ודעתה מתישבת לשמוע מבעלה עד כמה הוא אוהב אותה, ויש בלבו אליה חשק להתחבר ולהתאחד עמה להיות כאיש אחד ממש, והוא מלא אהבה ורצון טוב אליה.

ואעתיק בזה מאמרים אחדים מזוה"ק שנלמוד מהם עד כמה גדולה היא החובה לדבר בדברי האהבה ושבלא זה אין לעשות החבור כלל.

וז"ל הזוה"ק פ' בראשית דף מ"ט ע"א בסוף העמוד (דפוס ווילנא) עה"פ ויבן ה' אלוקים את הצלע, מכאן אוליפנא דמאן דמתחבר באנתתיה, בעי למפגע לה ולבסמא לה במילין ואי לאו לא יבית לגבה (כלומר לא ילין אצלה), בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו, וכו', תא חזי מה כתיב הכא ויאמר האדם זאת הפעם וגו' הא בסימו דמלין לאמשכא עמה חביבותא ולאמשכא לה לרעותיה, לאתערא עמה רחימותא, חמי כמה בסימין אינון מלין כמה מלי דרחימותא אינון עצם מעצמי ובשר מבשרי, בגין לאחזאה לה דאינון חד ולא אית פירודא בינייהו בכלא, השתא שרי לשבתא לה, לזאת יקרא אשה דא היא

דלא ישתכח כוותה, דא היא יקרא דביתא, כולהון נשין גבה כקופא בפני בני נשא, אבל לזאת יקרא אשה שלימו דכלא לזאת ולא לאחרא, כלא הוא מלי רחימותא, כד"א רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה עכ"ל.

בפי' ויצא עה"פ ויפגע במקום, דף קמ"ח ע"ב, וז"ל למלכא דאזיל לבי מטרוניתא בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין בגין דלא תשתכח גביה כהפקירא, ולא עוד אלא דאפילו אית ליה ערסא דדהבא וכסותותי מרקמאן באפלטויי (כלומר שכסות שלו מרוקמות במיני ציורים) למיבת בהו, ואיהי מתקנא ערסיה באבנין בארעא ובקיסטרא דתיבנא (כלומר באהל וחדר של תבן), ישבוק דידיה ויבית בהו, למיבת לה נייחא ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו, עכ"ל.

וענין עגבים שלכאורה אינו מובן כראוי איך ידבר אדם שלם דברי עגבים עם אשתו, כדי להבין ענין זה כראוי אעתיק בזה לשון הזוה"ק בפי' יתרו עה"פ ומשה עלה אל האלוקים דף פ' ע"א, כל בר נש בעי לאשתעי בבר נש אחרא כפום ארחוי, דהא לנוקבא כפום ארחוי, לגברא כפום ארחוי, לגברא דגברי כפום ארחוי וכו' היינו דכתיב כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל, עכ"ל.

שם ע"ב עה"פ ויהי ביום השלישי, ז"ל, אחות לנו קטנה ושדים אין לה וכו', דהא אינון תקונא ושפירו דאתתא, ולית שפירו דאתתא אלא אינון, עכ"ל.

ועיין מד"ר שה"ש שני שדיך, כמו שהשדים הם הודה והדרה של האשה, והם נוי של האשה, והם כבודה ושכחה של האשה, כן היו משה ואהרן לישראל. המשכיל מבין שלזה כיון הרמב"ן בענין עגבים, שיש לדבר עמה בענין היופי שלה.

והרמב"ן הוסיף בדבריו מלבד שזכר מקודם שיאמר לה וכו', כתב עוד שיכניס אותה בדברים, מהם אהבים ומהם עגבים ומהם יר"ש וצניעות וטוהר מחשבה, הלשון שיכניס אותה בדברים מלמדנו לא שיאמר ויהיה יוצא ידי חובתו, אלא שישפיע עליה שתתענין בדבריו, והיא תוסיף על דבריו, להשיב לו בכפלים ביופי שלו בכל אבריו ותנועותיו, ובאהבה שהיא מסורה לו בלב ונפש משתוקקת להתחבר עמו ולהיות כאיש אחד, ומתפארת לפניו שהיא משכילה ומבינה היטיב את דבריו, וגם חושבת תמיד כך לחיות חיי שכל בקדושה כמו האמהות הקדושות, שהשכינה תהא שרויה באהלה תדיר, והיא תתחבר עמו בצניעות ובדביקות כמו שרה עם אברהם, ורבקה עם יצחק, ורחל ולאה עם יעקב וכו'.

וכן אנחנו מבינים את דבריו שכתב שידבר עמה כדי לקשור דעתך בדעתה וכוונתך בכונתה, היינו שישפיע עליה בדבריו עד שגם היא תדבר בהתענינות בענינים אלו כמו שהוא מדבר עמה, וכשיראה את דעתה שלמה עם דעתו, ומתוך אהבתם שנתעוררה בדבריהם כבר באו לידי חבוקים ונשוקים ושעשועים שונים, על שעה זו בא הרמב"ן בדבריו בסוף דבר כשאתה מתחבר אל תמהר לעורר את התאוה היינו לעשות מעשה, מפני שיש עליך לקיים את המצוה שנאמרה על שעה זו והתקדשתם והייתם קדושים, ופירשו חז"ל (עיין ברי"ף ריש הל' גדה שכתב שם כגון הא), שישחה על הבטן עד שהיא תזרע תחילה ויזכה לבנים זכרים.

ומה קדושה יש בזה שישהה על הבטן, כבר נתבאר לעיל שהקדושה היא החשיבות, שהאדם מרגיש בנפשו כשהוא חי חיי השכל ומתרחק מכל כיעור וגנאי ומלהתענג כבהמה, ועל כן עתה בשעה קדושה זו שדעת האשה מסכמת לדעת הבעל, להתאחד ולהיות צלם אלוקים כמראשית היצירה מתוך אהבה ומסירות בכל לב ונפש, על הבעל להתרחק מרגשי התאוה שמתעוררים בטבע

האדם כשהוא קרוב כ"כ אל האשה, וזוהי הבחינה הנאמנה בשעה זו אם הוא עושה את החבור מתוך תאוה בהמית או מתוך אהבה שלמה, שמדרך התאוה במצב נפש זה להתפרץ בדריסה וטירוף הדעת, ולשכוח על האהבה ודברי חיבה שלו לאשתו אהובתו, ויתגבר עליה למלא רצונו ככל אות נפשו, ומדרך האהבה האמיתית להתאפק שלא להתעורר כ"כ, וישלוט בעצמו עד שאהובתו תעורר אותו מתוך אהבתה ומסירותה לאהובה וברצונה לענגו ולמלא הנאתו כראוי, שכך הוא טבע האהבה האמיתית בין האוהבים, שכל אחד שוכח על עצמו ועל רצונותיו והוא מסור בכל כוחו לעשות רצון אהובו במלוי רצונו ותשוקתו.

וזוהי הקדושה שיש בזה ההתאחדות, שישתתפו שניהם בשלמות אהבתם, ריעים האהובים, שכל אחד יעורר את חברו להנאה ועונג שכל חפצו הוא לעשות רצון חברו האהוב לו, ואם א"א למלא רצון חברו רק באופן זה שהוא ג"כ יתעורר להתענג עמו, יעשה זאת לטובת חברו ולא להנאת עצמו, והנאתו שחברו האהוב לו מאד נהנה היא יותר גדולה מהנאתו שנהנה הוא בעצמו, וזוהי הקדושה שיש בשהיתו על הבטן ומעכב את עצמו שלא למלא תאוה לגמור חפצו, אלא הוא עוסק לשעשע אותה בחבוקים ונשוקים כדי שתתעורר כ"כ עד שתזריע, וכשיראה אותה במצב כזה אז יתעורר גם הוא לגמור מעשיו כדי שתתענג גם בקבלת הזרע שלו.

ונתפרשו בזה כל רמיזותיו של הרמב"ן שעמדנו עליהם להבינם, מה שאמר שתהיה כניסתו דרך אהבה ולא יעורר תאוה עד שתזריע תחילה, שזהו מה שאמרנו שתהיה הנהגתו עמה והנהגתו עמו דרך אהבה, כל אחד לא יעורר את תאוה עצמו רק תאוה של השני, הוא יעורר אותה והיא תעורר אותו, והנאת כל אחד תבא מעצמה, מתוך מסירות כ"א בעד רצונו של השני, (וכוננו בלשון כניסה הוא על כניסתו בתאוה).

ואל תהיה תמה על סדר זה איך אפשר לו לשהות על הבטן, בשעה שהיא תעורר אותו ותזרזו תיכף אל המעשה, ויהיה מוכרח לגמור מעשיו בלא שהיה כלל, והביאור בזה הוא מפני שהמצוה גם עליה שגם היא מחויבת לסייע בדבר, וגם היא תעשה שהיות כדי שיעלה בידו להתקדש כראוי.

וכמבואר בשבת ק"מ ע"ב רב חסדא אמר לבנתיה (וידוע שבתו של רב חסדא היתה אשת רבא) נקיט מרגניתא בחדא ידיה וכורא בחדא ידיה, מרגניתא אחוי להו וכורא לא אחוי להו עד דמיצטערן והדר אחוי להו. ופירש"י נקיט מרגניתא, כשבעליך ממשמש ביך להתאוות ליך לתשמיש, ואוחז הדדים בידו אחת והאחרת עד אותו מקום, הדדין המציאי לו שתתרבה תאוה, ומקום תשמיש אל תמציאי לו מהר כדי שיתרבה תאוה וחיתבו ויצטער הדר אחוי ליה, ע"כ.

דקדק רש"י בלשונו לומר ג' דברים כדי שיתרבה תאוה, וחיתבו, ויצטער, ללמדנו ג' ענינים הנחוצים בפעולה זו, התאוה היא הדבק שע"י כך הוא מתדבק בה והיא מתדבקת בו, שזו הדביקות היא תכלית קדושת ההתאחדות בגוף ונפש, שבזה מתקיים המצוה ודבק באשתו והיו לבשר אחד. והחיבה, היא האהבה, שהוא יתחזק באהבתו למלאות רק רצונה, וכשיראה בעלה הצדיק שהיא ממציאיה לו המרגניתא, ישכיל לדעת שהיא רוצה שישתעשע עמה במרגניתא שלה, וימלא את רצונה בכל כוחו ואפשרותו, עד שתעורר בכל תוקף תאוה ותזריע תחילה, ואז תמציא לו הכורא שיגמור את המעשה לתת לה גם העונג של קבלת הזרע שלו, והוסיף לומר ויצטער, שגם זה ענין נחוץ, שבעת תוקף התאוה

והחיבה, עליו להצטער בשהיות אלו שלא יעשה דרך דריסה וטירוף, שזהו מנהג התאווה לעשות מעשה זה בשכרון כבעל חי ממש, וצער זה הוא בחינת הקדושה שנצטוו לשהות על הבטן לישוב את דעתו ואת דעת האשה להתחבר בשכל ודעת כרצון ה' על יראיו.

ודבר גדול זה לימד רב חסדא לבנותיו שלא יכשילו את בעלם בחוסר דעת, אם תמציא לו הכורא תיכף והוא רוצה בכל לב למלא את רצונה, ויעלה על דעתו שזהו רצונה, ולא יעלה בידו לקיים מצוה זו של קדושה כהוגן, וראוי לה לצערו בקדושה זו, ואפשר שגם היא מצטערת בזה, שיש בשכרון התאווה חשק גם אצל האשה שידרוס ויטרוף אותה בחזקה, שזהו תענוג חזק של שכרון, כמו בכל שיכור שותה יין חזק להשתכר ולהשתגע, אבל על זה נאמר אזהרה אל תהיו כסוס כפרד אין הבין, והאדם השלם העושה כל מעשיו ע"פ שכל זך וצלול, קדושתו היא להתאפק בעצם התעוררות התאווה והיא תהלתו.

ומוצא אני לנכון ללמוד עוד דבר בעדינות ובצניעות מדברי רב חסדא, שיש לדבר האיש והאשה בעניני החבור ברמזים נאים, לכנות שם במרגניתא וכורא, שהבנות הבינו את דברי רב חסדא בלא פירש"י, מפני שכך היו רגילים לדבר ברמזים כאלו, וכן איתא במדרש על הפסוק סוגה בשושנים, שהאשה אומרת לבעלה בתוקף חיבתו לה שהיא נטמאה, והיא אומרת לו כשושנה אדומה ראיתי ומיד הוא פורש ממנה, וזהו סוגה בשושנים, שגם זה לימוד חשוב לפטפט בקדושה בעדינות ובצניעות.

אחרי שכבר נתבארו כל רמיזותיו היקרות של הרמב"ן ביאור נכון ואמיתי, נשאר עוד לתת פירוש למה שכתב שעל האיש לזכך מחשבותיו ויחשוב בקדושה בשעת החבור, ועל האשה כתב שיש ליישב דעתה עד שתצייר ציורים יפים ומחשבות טהורות, ומה הם הציורים היפים והמחשבות שעליה לצייר, הנה ידוע מאמרם ז"ל, אשה יצרה מבפנים ואיש יצרו מבחוץ, האשה תובעת בלב והאיש תובע בפה, ומובן מדבריהם שיש ב' יצרים מבפנים ומבחוץ, הפנימי תובע בלב והחיצוני תובע בפה, הגר"י ז"ל לימד אותנו בחכמת המוסר שיש בכוחות האדם כוחות ברורים וכוחות כהים, (קלארע און דונקעלע), והכהים הם יותר חזקים מהברורים, הכהים מוציאים פעולתם בהתעוררות מעט בחוזק יד, תאוות האדם המה כהים אשר בלא התעוררות מה כמעט אינם נרגשים, ולזאת גדול כוחם למשול באדם. (עיין אור ישראל מכתב ו').

מדבריו יש לנו להשכיל בתאווה זו אצל האיש והאשה, שאצל האשה כח זה הוא בבחינת כהה ואצל האיש בבחינת ברור, וע"כ תאוותה אינה מורגשת כ"כ בחיצוניות, (ראייה לזה, מהתקנה שמיום שנקבע הנישואין צריכה לשמור ז' נקיים שחוששין שמתוך החימוד ראתה ונטמאה, והכלה אומרת שאין לה שום חימוד לנישואין ולזה המעשה כלל, אלא שבפנימיותה יש חימוד גדול וחזק), וחזקה ביותר בשלטונה על האשה, בשעה שהיא מתרגשת בחיצוניות, וזהו מה שנאמר עליה דבר ה' אל חוה ואל אישך תשוקתך והוא ימשל בך, שתשוקה חזקה זו מכניעה אותה תחת ממשלת הבעל עליה, וזהו מה שאחז"ל באשה שנאנסה שתחלתה באונס אבל סופה ברצון, ואין עליה תביעה, משום שבסופה אנוסה היא מיצרה, יצרה אנסה לרצות, שאחרי שהמאנס עורר את טבעה במעשה שהתחיל לעשות בגופה, אז מתעורר בה כח התאווה שבפנימיותה ושליט עליה בחוזק יד.

ויוצא מדברים אלו שכך הוא גם אצל אשה עם הבעל, שמתחילה צריך הבעל

לעורר אותה, ויש בכוחה להמציא לו המרגניתא ולהסתיר את הכורא, אבל כשתעורר מהבעל המשתעשע עם המרגניתא, אז היא מוכרחת להמציא לו הכורא מאונס היצר יצרה אונסה, אבל אצל האיש יצרו מבחוץ, ואין בכוחו לאנוס את האיש אפילו בסוף המעשה אחרי תוקף ההתעוררות, וע"כ האיש בכוחו לחשוב מחשבות בציור מושכלי בעיני קדושה בעצם שליטת התאווה עליו, והאשה אין בכוחה בסוף המעשה לחשוב מחשבה מושכלת בקדושה מפני שהיא נופלת בשכרון התאווה שיצרה הפנימי משכר אותה בשעה זו, אלא שהיא נמצאת חולמת בהקיץ, בדמיונות של עונג ונועם במלוי תאוותה ותשוקתה הטבעית.

וע"ז רמז הרמב"ן בחכמתו, שאחר שדברו האיש והאשה יחד בעיני יצירה, קדושה, אהבה ורוממות ערך ההתאחדות שלהם, שכן מתאחדות הנשמות שלהם בעולמות העליונים, ומתוך כל השכינה שורה עליהם בשעה רוממה זו, והם באים להתאחד בפועל, בקדושה שהוא שוהה עליה והיא משהה אותו עליה, והיא מלאה אהבה ועונג מתוך קדושה ורוממות הנפש, כשתגיע לסוף המעשה והיא כבר מלאה שכרון ומרחפת בעולם הדמיון, אז תחלוס חלומות נעימים בציורים יפים איך מלאכים מלאים אור וזוהר טסים עליה ומענגים אותה עונגים של ג"ע ממש, ואז היא שעת ההזרעה שלה וקבלתה הזרע שלו.

וטפת הזרע מוכנת לקבל צורה קדושה ועדינה, ראויה לשכון בה נשמה עליונה קדושה שהשכינה שורה עליה מתחלת יצירתו, כלשון הרמב"ן בפרק ה' בכונת החבור וז"ל, אמסור לך עיקר גדול וסוד חשוב בעיני, היאך המחשבה פועלת הצורה וכו', כי בהתחבר האדם עם אשתו, ומחשבתו נדבקה בעליונים, הרי אותה המחשבה מושכת האור העליון למטה על אותה הטפה וכו', ונמצאת אותה הטפה נקשרת לעולם באור הבהיר, זהו סוד בטרם אצרך בבטן ידעתיך וכו' והבן זה מאד. ובשביל סוד זה התאמץ הרמב"ן בפרק א' לחלוק על לשון הרמב"ם בגנות החבור, שהתלמידים יכולים לטעות בדבר, לחשוב בשעת החבור שהוא עושה מעשה בהמה, וממילא יעלו בדמיונו ומחשבתו עסק הבהמות שראה פעם מתחברים כמותו, וציורים של כלב וחתול יציירו טפת הזרע ויוליד בן כמו אלו הבעלי חיים.

ורק ע"פ הדברים האמורים יצליח האדם להיות אדם שלם דבוק באור הבהיר שניהם כאחד מטיילים בגן עדן בדמיונות עליונים ומחשבות טהורות וקדושות.

אחרי שעזרני השי"ת לבאר את דברי הרמב"ן ורמיזותיו ביאור נכון ואמיתי, חושב אני כדי להאיר עיני התלמידים באור תורה, להוציא מדבריו ענינים ברורים לדעת כדת מה לעשות ולהתנהג בענין קדוש זה.

ראשית דבר, ללמוד מאמר זה פעמים רבות להבין ולהשכיל כל דבר לאמיתו, ולא רק ללמוד בעצמו אלא שילמד גם עם אשתו, ולברר לה ענינים אלו העומדים ברומו של עולם בחיי העוה"ז והעוה"ב, שבוע לפני החתונה ילמוד בעצמו כדי שידע הוא איך לקיים מצוה רבה זו כתקונה לאשרו והצלחתו הנצחית, ובליל החבור שעליו לבעול בעילת מצוה הפוטרתו מק"ש מטרדתו שהוא טרוד איך לקיים מצוה זו, החובה עליו לדבר ולפרש להסביר ולבאר לאהובתו הכלה אשר לפניו, וכלשון הזוה"ק שהוא לעיל, דמאן דמתחבר באנתתיה בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין ואם לאו לא יבית לגבה וכו', בגין דלא תשתכח גביה

(כהיפרא).

וכשהם מתייחדים בחדרם להתענג על אהבתם כמשוש חתן על כלה, יסביר לה את החשיבות של כריתת ברית זה שהם הולכים לכרות במעשה זה, כמאמר ז"ל אין האשה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, ועיי' ברמב"ן בראשית פכ"ט ל' שכתב שכן הוא הטבע גם אצל הבעל כמו אצל האשה, וז"ל: כי הטבע לאהוב יותר את האשה אשר ידע האדם בראשונה, כענין שהזכירו חכמים בנשים שאינה כורתת ברית אלא למי שעשאה כלי, ועיי' ברית זה הם נעשים איש אחד ממש לכל חייהם וגם בעוה"ב לנצח.

ויפרש לפניו ענין קדושת ההתאחדות, ורוממות האהבה, וגנות התאוה, ואושר הקדושה, כפי המבואר במאמר זה, ולהשפיע עליה שתאמין בלב שלם שאין במעשה זה שום גנות וכיעור כלל, ושהשכינה שורה בשעה זו עליהם, כי ההתאחדות מעלה אותם למרום, והנשמות בעולמות עליונים מתאחדים גם הם כמותם להיות איש אחד בצלם אלוקים כמו בראשית היצירה, שלכן ברכו עליהם תחת החופה ובשעת הסעודה יוצר האדם, שעתה נעשו יצירה חדשה אדם שלם הראוי לקבוע דירתו בגן עדן, ועיי' ברכו אותם שמה תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, האושר של הגי"ע הוא עקרו האהבה והאחוה השלום והריעות עם הששון ושמחה חתן וכלה, ויכניסה בדברי אהבים ועגבים הכל כמבואר לעיל.

וגם יסביר לה להכיר במעשים אלו החילוק בין אהבה לתאוה, בין תאוה המתעוררת מתוך רוממות ותוקף האהבה לבין אהבה המתעוררת מתוך שפלות ותוקף התאוה, האהבה רוצה לענג את אהובו והנאתו ממילא באה לו, ואם הוא יודע שאהובו מתענג עיי' התעוררות התאוה אצלם בשעה זו, עיי' מתענין הוא איך לעורר את התאוה הזו אצל אהובו וגם אצל עצמו, והבעל תאוה רוצה רק בהנאתו לעצמו וזוהי שפלותו, לתאוה יבקש נפרד כי איננו ריע אהוב כלל, ועיי' ישתדלו שניהם יחד להיות ריעים אהובים לעשות רק נח"ר לאהובו, עד שאהובו יאהב אותו, ויתחזקו וישתלמו שניהם כאחד באהבה אמיתית, עד שיתאחדו ויתדבקו ויתענגו שניהם בגי"ע שעשה להם השי"ת, כמו אדם וחווה בגי"ע מקדם.

וכן בכל עת ילמד עמה ענינים אלו להחכימה ולהשכילה באור תורה ודעת קדושים, ובזה יתקיים גם המצוה שעל החתן לשמח את אשתו הכלה, כי היא תשמח מאד כשתשמע ענינים נפלאים אלו יוצאים מפיו, ותדע שהוא אוהבה ומתאחד עמה בקדושה כדי לחיות כך תמיד נכון לפני ה' כמו בגי"ע ממש.

וכן יש להתנהג בכל ליל טבילה כשאשתו באה לביתה בטהרתה, יש לו לחבבה כאילו יצאה עתה מחופתה וישתדל לעשות ערב זה כמו יו"ט, וכן היא תחבב אותו ככלה בליל חופתה, שכך אמר ר"מ בטעם המצוה למה אמרה תורה נדה לשבעה מפני שרגיל בה וקץ בה, אמרה תורה תהא טמאה ז' ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה, והרוצה לקיים דברי ר"מ בשלמותם תמיד, ישכילו החתן והכלה בימי חופתם לעשות פנקס, ולכתוב כל הדברים דברי חן ואהבה, שדברו אז ריעים האהובים בכל יום ובכל לילה בשבעת ימי המשתה, ואחיי"כ בכל ליל טבילה יקראו דברי עצמם בשעת כניסתם לחופה, וישתדלו להוסיף עליהם פטפוטים נאים ומתוקים, נפת טטופנה, וחכו ממתקים, ועיין בספר הרוקח בה' תשובה סי' י"ד וז"ל ולאחר טבילתה ישמחנה ויחבקנה וינשקנה ויקדש עצמו בתשמיש המטה, ולא ינבל פיו ולא יראה בה דבר מגונה,

אך ישעשע במשמושים ובכל מיני חבות למלאות תאותו ותאותה שלא יהרהר באחרת כי אם עליה כי היא אשת חיקו, ויראה לה חיבות ואהבות, עכ"ל.

וגם יסביר לה את הברכה הגדולה שנתברכו בקדושת שבע ברכות, שמח תשמח ריעים האהובים כשמחך יצירך בגי"ע מקדם, ריעים האהובים נאמר בברכה והרי זהו תנאי בשמח תשמח, שאם לא יהיו ריעים אהובים לא תתקיים הברכה שמח תשמח, שכך מצינו בחז"ל סוף מכות על מקרא וישכון ישראל בטח בדד עין יעקב, אמרו שזהו תנאי בברכה אם יהיו כעין יעקב אז יתקיים בהם וישכון ישראל בטח בדד.

ויש לדקדק בלשון ריעים האהובים שלא נאמר ריעים האהובים, אלא יש להשכיל הכונה שהזכות היא על ריעים אלו לא על מה שהוא אוהב, אלא על ההשתדלות להיות אהוב אחד מהשני, וכל אחד מהזוג מוותר על רצונו ומתאמץ לעשות רצונו של השני כדי שיהיה אהוב לו, ורק בזה הם זוכים בברכה שהאהבה היא אמיתית, איננה תלויה כ"כ בדבר התאוה שבלב כל אחד מהם, אלא התאוה כמו שכוחה מן הלב, ורק האהבה היא השולטת עליהם, וזוהי דרך הקדושה שהאהבה תשלוט על התאוה, שכל אחד רוצה רק לענג את השני, להיות אהוב ונחמד בעיניו תמיד ללא הפסק.

וכן עליהם להתנהג כל ימי חייהם, נפת תטופנה שפתותיך כלה, וחכו ממתקים וכולו מחמדים, אני לדודי ודודי לי, דודי לי ואני לו, הוא צריך להיות חתן כל ימי חייו, והיא צריכה להיות כלה כל ימי חייה, ומצינו במשה רבינו ע"ה שצפורת אשתו קראה אותו חתן כשמלה את בנה בהליכתה למצרים, הרי לעינינו השלם שבשלמים היו כל ימיהם כחתן וכלה, ואז יהיה ביתם נכון לפני ה' גי"ע ממש בששון ושמחה חתן וכלה באהבה ואחוה, אם הוא חתן והיא כלה לאחר עשרים שנה או שלשים וארבעים שנה לאחר החתונה, באהבה ובאחוה בששון ובשמחה זהו עצמותו של גן עדן, אפילו אם הם חיים בעניות ומתפרנסים בדחקות, אבל כבר נאמר מהחכם מכל אדם (משלי ט"ו י"ז) טוב ארוחת ירק ואהבה שם, שהרי גם אדם וחיה החתן והכלה הראשונים שדרו בגי"ע לא אכלו רק ארוחת ירק שהבשר היה אסור להם, והתענגו בגי"ע, וזוהי עצם הברכה כשמחך יצירך בגן עדן מקדם, שזהו האמת.

(ברכות ס"ב ע"א, רב כהנא על גנא תותיה פורייה דרב, שמעיה דשח ושחך ועשה צרכיו, אי"ל דמי פומיה דאבא כדלא שריף תבשילא, אי"ל כהנא הכא את פוק דלאו אורח ארעא, אי"ל תורה היא וללמוד אני צריך. ופירש"י, דשח ושחך: עם אשתו שיחה בטלה של ריצוי תשמיש. ועשה צרכיו: ושימש מיטתו. כדלא שריף תבשילא: כאדם רעב כמו שלא שמת מטתך מעולם שאתה נוהג קלות ראש זה לתאותך. ובחגיגה ה' ע"ב מקשה הגמ' מהא דאמרו מגיד לאדם מה שיחו אפי' שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו וכו' ותירצו לא קשיא כאן דצריך לרצויה. הרי יש ללמוד מרב הלכה למעשה שרב כהנא מסר נפשו על תורה היא וללמוד אני צריך שעל צדיק שלם כמו רב המצוה לנהוג כמו קלות ראש עם אשתו כפי רצונה ממש כאילו היה הוא חתן יוצא מחופתו שלא שמש מטתו מעולם, והיא רוצה בכך שתהיה ככלה בשעת חופתה, ואלו הם דברי ר"מ שדרש טעם החק בטומאתה, וכך מצינו שנהג השלם בתכלית השלמות למעשה, והמתחסדים כולם יודעים המאמר כאילו כפאו שד שלא נאמר זה הלכה למעשה רק שהשלם נהג כך, והראב"ד מביא סתירה מההיא דמצוה לקדש עצמו על הבטן, ופ"י שכל אחד יתנהג לשי"ש כפי הראוי לו, אבל כמנהגו של רב שרי"כ למד למעשה בודאי שכך צריך כל אדם לנהוג, אלא ברבות השנים

התאווה כבר נחלשה ואהבה אין לו, אז הם מתפארים בקדושה לעשות כמעשה שדים, שזהו טעות גמור ומביא לידי מכשולים רבים, שהאשה מואסת בבעלה הצדיק ומתקוטטת עמו כמובן על תביעות אחרות, ובושה לומר מה מעיק לה ומה חסר לה, ושלוס בית אין, והבנים עזובים בלא חינוך טוב מפני הקטטות, ה' ירחמם).

והנה מלבד ענין הלימוד שידעו שניהם ענין זה איך להתנהג בו כראוי, יש עוד ענין של "קדושה" שמלבד הלימוד והידיעה מהו קדושה בכללו ובפרטו, נחוץ גם חינוך רב להתחנך בהנהגה זמן רב במדת הקדושה.

והעולם חושבים שמצוה זו ניתנה רק ליחיד סגולה שבדור שהם ראויים להתנהג בקדושה שזהו תכלית השלמות, אבל זה טעות, שהמצוה שנאמרה בתורה והתקדשתם והייתם קדושים שחז"ל דרשו ואמרו שעל ענין החבור נאמרה מצוה זו כמבואר ברי"ף ריש הל' נדה, מצוה זו על ענין פרטי זה לכל ישראל נאמרה, חוקה אחת לכל הקהל, כל אחד לפי מדרגת שלמותו מחויב הוא לקיים מצוה זו והתקדשתם והייתם קדושים בענין החבור, רק העולם טועים לחשוב שהקדושה הוא הנהגה נפלאה שאין הבינונים יכולים להגיע להנהגה זו, וזה טעות שעיקר הקדושה היא במחשבה, כמפורש בראב"ד בשער הקדושה וברמב"ן באגרת הקודש, ולפי השלמות שיש לאדם במחשבה שלו כך תהיה קדושת המעשה אצלו, וע"כ מחויב כל אדם ההולך לישא אשה שיתחנך מקודם בקדושת המחשבה.

והביאור של קדושה יש לדעת הוא כפי מה שבארתי קדושה היא חשיבות, כל ישראל קדושים הם לפי ערכם כי כולם חיים חיי תורה חיי שכל, וזוהי החשיבות שאין למעלה ממנה, והכהנים הם יותר מקודשים שהם משרתי השי"ת העומדים בהיכל ה' כמ"ש קדוש יהיה לך כי את לחם אלוקיך הוא מקריב והיה קודש, והכהן גדול מקודש יותר מהכהנים שהוא הנכנס לפני ולפנים ביוהכ"פ, והת"ח שהגיע לתכלית השלמות הוא המקודש האמיתי.

על כן כל איש ישראל מצווה להתחנך בקדושת המחשבה, היינו להחשיב עצמו בתכלית החשיבות; ועיקר החשיבות צריך להיות שהמחשבה עצמה חשובה מאד, שאין לנו ידיעה מדויקת על חשיבותה, וכשנלמוד אגרת הקודש ונשמע ונשים לב כהוגן על דבריו, שמחשבת האדם כשהיא דבוקה לחשוב בעליונים, הרי היא חשובה כעליונים, ובכחה לפעול בתחתונים כפי שיעור דביקותה, אז נדע בדיוק את עוצם חשיבות המחשבה שעלינו לדעת זאת כראוי.

וכשנאמין בכל לב ונדע בבירור שהמחשבה שלנו חשובה ופועלת בעליונים ובתחתונים כמבואר בדברי הרמב"ן, ובהרחבה יתירה בספר נפש החיים, אז נשכיל לדעת מה גדלה חכמתו של הרמב"ן שהתאמץ לברר לנו במהות החבור, שהתאווה עצמה עם המעשה יחד ענין קדוש הוא ומאד נעלה, ש כמו שהם מתאחדים למטה כך נשמותיהם מתאחדים למעלה כמבואר בראשית חכמה דעת הזוה"ק, ואש התאווה נחשב לאישין קדישין כמו אש המזבת, אם רק זו האש יוצאת מתוך אהבה לעשות נח"ר לאהובו, ועונת ת"ח היא משבת לשבת, שגם ההנאה והעונג מתקדשת בקדושת השבת, עונג שבת הוא מה שנאמר והתענג על ה', שהרי מתוך הכרה רוממה זו, בא האדם לחשוב בענין החבור מחשבות ודמיונות קדושים ונעלים טהורים וחשובים, החשיבות מרוממת לחשוב תמיד בענינים חשובים ונעלים.

וכשינהג בדרך זה יקיים בקלות דברי הרמב"ן שכתב צריך כל אדם לנקות

מחשבתו והרהוריו ולזכותם בשעת התשמיש, שהקורא דבריו בהשקפה שטחית מתפלא ואומר איך אפשר למלא אחר דבריו, אבל אחרי חינוך מחשבתי לרומם ולהחשיב את מחשבותיו, קרוב הדבר מאד לקיים זאת כפי שביארנו לעיל, בציורים נפלאים שיש בלב האדם המלא אהבה להכלה אהובתו, והוא מלא רצון למלא רצונה ולעשות לה נח"ר ולענגה בכל כח אפשרותו, מתעוררים בלבו ענין היצירה היוצאת מתוך מעשה זה, ענין הצלם אלוקים שיהיה נוצר על ידם שהרבה פעמים העמיק מחשבתו בזה, וקדושת ההתאחדות שהם בעצמם נעשים צלם אלוקים שהשכינה שורה עליהם, ואי אפשר לו לאדם במצב מרומם זה להיות שפל ונופל לחשוב בעניני התאוה הגסה ולראות גנות במעשים אלו, וההרגשים הבהמיים מתרחקים ממילא מלבו ממנו וכן ממנה כי הם טרודים בעונג של צחצחות עליונים ותענוגי גן עדן.

והנה כלל גדול ידוע ומפורסם בטבע הזכרון והדמיון של האדם, שכפי הרשמים שנשארו בלבו ממה שראה ושמע חשב והרגיש מתעוררים הם עוד לעלות בציורי מחשבתו להיות נזכר ומהרהר בהם, ומחשבה אחת או הרגשה אחת מושכת עמה מחשבה או דמיון דומה לו או סמוך אליו ממה שיש בלבו טמון מן העבר אצלו, ועיין בסי' חשבון הנפש שמבאר כלל זה באריכות.

ואם האדם מלא מחשבות נעלות וציורים נעלים בזו התאוה וזו המעשה וזו האשה שעמו, כל מחשבה של אהבה או של קדושה שיש בהתאחדותם מושך ומכניס בלבו עוד כאלה מחשבות והרהורים, ויש לו הכוח בשכלו וברצונו לעורר ולהכניס עוד ציורים טובים ונעלים בשעה זו, ולהיפך אם האדם מלא מחשבות גסות של תאוות שפלות ונשים פרוצות, אם הוא רק מתקרב אל אשתו מתעוררים בלבו ובמחשבתו דמיונות וציורים מגונים מהנשים הפרוצות ששמע ונתרגש בתאוה להן, ומכל חיה בזויה ככלב וחתול וכדומה שראה פעם שנוקקים זל"ז, ואפ"י אם ירצה לגרש מחשבות שפלות אלו לא יעלה בידו כראוי, וע"כ נשכיל שנחוץ חינוך מוסרי זמן רב מקודם להתחנך במחשבות הטובות שנתבארו במאמרנו, עד שיתעוררו ויעלו בלב מאליהן, ואז יהיה בכוחו להתרומם בשעת מעשה עוד ועוד, שיציור בלבו ובלבה שהם למעלה בגן עדן מתענגים על ה' בהתאחדותם.

וכך פרשתי מה שנאמר באותו חסיד בנדרים כ' שעשה מעשה כאילו כפאו שד, ושאלה אותו למה כ"כ ואמר שלא יחשוב באחרת, שזה פלא איך עלה על דעתו של ר"א שהיה קדוש כמלאך ה' שיחשוב באחרת, ואיפה ראה אחרת עד שיחשוב בה ותמיד היה מפחד מזה, אלא כונתו היתה על אשתו זו שלפניו שבקדושתו העלה אותה במחשבתו שהתאחדותו עמה הוא כמו עם מלאך ממרום, ופחד שלא תופסק מחשבה רוממה זו, ותהיה אצלו אשה ככל הנשים, ותהיה אצלו כאחרת, כמו פילגש בלא צלם אלוקים ויהיה הולד פגום.

ועיין בתקוני זוהר, שפירשו על הא דכפאו שד, דאיהו שד מן השם הקדוש ש. ד. י. וביאר הגר"א בפירושו שלכך היה נזהר בצניעותו שלא יסתלק היוד וישאר שד ח"ו, זהו מפורש למבין כפי שפרשתי, שהיה מתקדש בדביקות ופחד פן תופסק דביקותו וישאר שד ח"ו, והצדיקים שלנו חושבים שהם מתדמים להחסיד השלם הזה ומפרשים כפאו שד שד ממש ועושים מעשה שדים היפך האמת שהשלם פחד מזה שלא יהיה כמו מעשה שדים ח"ו.

ואציין בזה מה שראיתי אצל אברך אחד יר"ש גדול תשובה מגאון וצדיק, על שאלתו ששאל אותו שלפעמים הוא חלש בקיום מצות העונה ואינו יכול לגמור

ביאתו בשלמות, וע"כ הוא פורש באמצע ונכשל בטפטוף זרע לבטלה, וקבל תשובה להיתר, כיון שאין יציאת הזרע הזו בהרגשה, ובשעת ההרגשה היתה למצוה אין לחשוש לזה.

ואני אמרתי לו שלא יקל בזה, ולדעתי אסור לעשות זאת מצד חוב מוסרי לא משום הוצאת ז"ל, אלא מפני שיעבודו שהוא משועבד לה לעגה בכל כוחו, ואיך יצעה בפרישתו ממנה בשעת ההתעוררות שלה באש תאונה להתדבק בו בכל כוחה, אלא אם הוא חלש צריך הוא לנוח באפס המעשה מפני חולשת לבו, אבל בהתמסרות כולו לרשותה ולומר לה שתעשה עמו כרצונה, ויעשה כמו שכתב הרוקח להתשעשע עמה במשמושים ודביקות בה שזהו עצם מצות עונה, ק"ו מהיוצא לדרך שהוא מחויב לענג אותה בחיבוק ונישוק אפי' סמוך לוסתה משום שהיא משתוקקת אליו, וכש"כ באמצע המעשה שההשתוקקות שלה עצום מאד, שהוא מחויב לעגה בכל מה דאפשר לו, ואסור לו לפרוש ממנה פתאום כרצונו, ולא רק שעובר על עונתה לא תגרע אלא שפרישה זו חשובה עיניו לה.

שכך מצינו בדומה לזה ביומא ע"ז ע"ב ברש"י ד"ה מביאות אחרות, שהיתה מתאוה לו ולא בא עליה בעונתה בימים שעמדה אצלו, גבי שכס ודינה שנאמר וישכב אותה ויענה, והקשה הר"מ הלוי על רש"י א"כ עשית שכס פרוש ודינה פרוצה, ואין זה קושיא על רש"י, דשכס לא היה פרוש בזה שלא בא עליה בימים שעמדה אצלו, משום שהיה טרוד עם פרוצות שלו, ודינה איננה פרוצה בזה שהטבע של האשה כך הוא להתאות בזמן עונתה, הגם שאילו בא עליה עוד פעם היתה מאד מצטערת, טובתן של רשעים רעה היא אצל צדיקים נאמר גבי יעל, ומכל זאת הוא נתבע ונתחייב מיתה על שעניה אותה שלא בא עליה, והטעם מובן כיון שהוא עשה לה רצון זה בזה ששכב אותה, ובטבע האשה אחרי שטעמה פעם אחת היא מתאוית לטעום עוד הרי הוא מחויב למלא רצונה זה שיצר בה הוא במעשה שעשה לה.

וכש"כ הוא בענין זה שאסור לו לבעל לפרוש ממנה באמצע מעשה שלו, לצערה בהפסק הנאותה שאין לך עינוי גדול מזה, וקיי"ל באנוסה שתחילתה באונס מ"מ סופה ברצון, ונחשבת לאנוסה גם על רצונה שהיא מוכרחת מטבעה להתרצות, וכש"כ בתחילתה ברצון שהיא מוכרחת לרצות והוא מפסיק ומענה אותה אחרי שהוא עשה לה רצון זה, שאילו ידעה מתחילה לא היתה מסכמת לו להתחיל בדבר שא"א לגומר.

ויותר נכון ללמד את האברך החלש הלזה שיזכור את דברי המאירי בנדה י"ז אונס שינה, שלא לעשות מעשה זו דרך דריסה וטירוף, רק דרך ריצוי וחיבה, כלומר בנחת ובנעימה, שהשכל והאהבה ישלטו על התאוה עד שסערת התאוה לא תבלבל השכל לדרוס ולטרוף, כי החלישות שלו באה לו מתוך התעוררות יתירה יתר על מדת כוחו, אבל אם יעשה בנחת ובנעימות לא יחלש כוחו כלל.

ואעתיק בזה התפלה שתיקן הרמב"ן להתפלל בליל החבור, (ובספר שלי"ה לא נמצא זה התפלה, רק בסידורו בסדר ליל שבת קודש) וז"ל: יהי רצון מלפניך וכו' שתאציל מרוח גבורה עלי ותתן אומץ וכוח באברי ובגופי לקיים מצות עונתי בכל עת, ולא ימצא באברי ובגופי ובתאותי שום חולשה ושום רפיון ולא אונס ולא הרהור ולא ביטול מחשבה ולא תשוש כוח כדי לבטלני מלהשלים תאותי בכל עת שארצה, ותהיה תאותי מזומנת לי בכל עת שארצה בלי שום השמטה ובלי שום רפיון אבר מעתה ועד עולם. ע"כ לשונו הקדוש המדוקדק של

הרמב"ן שיש ללמוד הרבה מכל מלה ומלה שערך הקדוש האלוקי לדבר בתפלה לפני הקב"ה שיצליחו בחבורו והתאחדותו.

הנה העונה של החבור מבואר באגרת הקודש בפ"ג וד' עיי"ש, וכלל הדבר הוא שכל אדם לפי כוחו יש לו לקבוע עונתה, ות"ח משבת לשבת שהוא יום מנוחה ועונג, ויאכל שום כפי תקנת עזרא כדי להרבות זרע ולא יחלש כוחו כלל, וכל אדם מחויב להתנהג כך כפי כוחו.

והנה מצינו עוד עונה אם הוא רואה שהיא מתאווה לו, כמבואר בפסחים ע"ב והאמר רבא חייב אדם לשמח אשתו בדבר מצוה שלא בשעת עונתה אם רואה שמתאווה לו, וביבמות ס"ב חייב אדם לפקוד את אשתו כשהוא יוצא לדרך, שהאשה משתוקקת על בעלה כשהוא יוצא לדרך, ועיי"ש בתוס' הטעם משום דהמכבד את אשתו עליו הכתוב אומר אז תקרא וה' יענה, ודקדקו בתוס' להביא את המכבדה יותר מגופו ולא את אוהבה כגופו, מפני שבשביל האהבה שצריכה להיות כגופו הרי יש עונה קבועה שלא יחלש גופו, וכאן באופן שהיא מתאווה לו יותר, ויתכן שאתמול קיים עונתו הרגילה וכיון שהיום יוצא לדרך מחויב לפוקדה עוד הפעם אפילו אם תחלש גופו, חייב זה חל עליו מטעם מכבדה יותר מגופו. וכן אמרו בנדריים כ' שמצוה על האשה אם יש לה תשוקה לבעלה שתתבע אותו לא בחציפות רק ברמז וצניעות, כלשון הר"י שמפתה אותו בדברי רצוי ופיוס כלאה אמנו שאמרה ליעקב אבינו שיסור לאהלה, ושכרה גדול כמבואר בגמ' שם שתזכה לבנים כמו יששכר שאפי' בדורו של משה לא נמצאו נבונים כמותו.

ולמה גדולה כ"כ מצוה זו, הלא יש לנו להבין שהכל הוא ענין אחד, קדושת האהבה שתהיה שלמה מאשה לבעלה ומהבעל לאשתו, שהיא תתגעגע עליו ככלה בחופתה, והוא יתגעגע עליה כחתן בחופתו, שעליו המצוה לוותר על כח גופו ולא ימתין על עונתו בשבת, וכן היא תוותר על כוחה אם היא רואה שיש לו רצון לזה, מתוס' הנ"ל מבואר שאפילו בזמן האסור בנדתה יש לו לפוקדה בדברים ששמחה ותענוג הוא לה, ובסמוך לוסיטה יש לו לפוקדה בחבוק ונשוק כמבואר בשו"ע, רק למטרה זו שיתענגו באהבתם ועי"ז נאמר אז תקרא וה' יענה, וזוהי המצוה שבקיומה זוכים שתקובל תפלתם לפני ה', אוהבה כגופו ומכבדה יותר מגופו עי"ז נאמר אז תקרא וה' יענה.

ענין הקדושה יש ללמוד מכל עניני קדושים, דבר של חול אם האדם מקדשו ואומר עליו שיהיה קודש הרי הוא קדוש, ויש לנהוג בו כל דיני הקדש כפי מה שהקדיש, אבל דבר טמא א"א להקדישו כלל, חול נעשה קודש אבל טמא א"א להיות קודש.

ודבר זה בא הרמב"ן ללמדנו שהתאוה עם המעשה איננה דבר טמא ח"ו אלא דבר חול הוא, אבר וכוח כמו כח האברים והכוחות שבאדם, ואם מקדשים אותו הרי הוא קודש ואם מטמאים אותו הרי הוא טמא, וכלל גדול זה מחויב כל איש ישראל לדעת אותו בבירור גמור למעשה, ואלו המתחסדים שאינם יודעים דבר זה הם חושבים את המעשה וכשי"כ זו התאוה לענין משוקף ודבר טמא, רק שהוא מוכרח לעשות כאילו כפאו שד, (יש סומכים על מאמר זה וטועים לומר שיש להם לעשות מעשה בבהילות כמעשה שדים, ואמרת שיש להם לעיין במסכת כלה הובא בבעלי הנפש להראב"ד ובטור אה"ע סוף סי' כ"ה, ר' אליעזר אומר יפתה אותה בשעת תשמיש, ובגמ' שם מאי יפתה אילימא

לספר עמה וכו', אלא לאהבה ולחשקה, הרי מפורש שאותו ר' אליעזר, שעשה המעשה כאילו כפאו שד עשה באהבה ובחשקה) ואם הוא מכויך לש"ש הרי טוב הוא וזוהי מצותו והוא מתאמץ למעט כפי יכלתו.

ומה זאת כונה ג"כ אין מתחסדים אלו יודעים בביור, ואמירה בפה ברצון טוב זוהי הכונה שלהם, ובאמת הם שקועים בתאוה כפי נטיית הטבע והוא עושה מעשה בהמה ממש, שעיקר הכונה היא הידיעה האמיתית הברורה בשכלו ובלבבו, וכיון שידיעתו פגומה ויודע שהוא עושה מעשה בהמה בשיקוף התאוה הרי זוהי כונתו בשעת מעשה, וטומאה זו א"א להתקדש באמירתו ורצונו הטוב, אלא השלם יודע שהוא עושה מעשה קודש שמצד עצם הבריאה הוא חול, והרי הוא מקדש את הענין כולו במחשבותיו הקדושות כמפורש וכמבואר בכל המאמר הנ"ל.

וזוהו מה שאמרו השלמים הללו הראב"ד והרמב"ן שרוב העולם נכשלים בדבר שהם מטמאים את החול טומאה חמורה, והם חושבים שזוהי הקדושה ואומרים על חושך שהוא אור, ולהוציא מלבם של קלי הדעת שהם כמו רובא דעלמא, שהם אינם חושבים כלל בענין זה ואינם חוששים לקלקולים ומכשולים בדבר גדול וקדוש זה, ורגילים לשחק בקלות ראש ושעשועים, עד שהם מתחממים באש התאוה העצורה בטבעם, ומזדווגים לעשות דבר מגונה כדי להשקיט את הרוח הסוערת ולישן אח"כ שינה מתוקה כמנהג הבעלי חיים.

ע"ז כתב הרמב"ן וז"ל אחר שעוררתיך על סוד מהות הדרך האחד מן החבור אודיעך הדרך השני והוא היפך הראשון, כי בזמן שאין מתכוין האדם לש"ש, אותו הזרע הנמשך היא טפה סרוחה אין להשי"ת חלק בה וכו', ולכאוי מהו אריכות לשונו הדרך האחד והדרך השני, שלכאוי הם דבר אחד לעשות לש"ש ולא למילוי תאותו.

אלא הביאור הוא כך, בדרך האחד בסוד מהות החבור דבר נגד היראים שאינם יודעים סוד זה, ועושים דבר מגונה לשם שמים ועושים עבירה לשם שמים, והודיע להם סוד ה' ליראיו שיתקדשו ויהיו מוכנים שניהם לעסוק בקדושה ולהוליד בנים טובים וצדיקים, ואח"כ מבאר הדרך השני מהו שלא לש"ש, היינו נתחממו שכינה מסתלקת מביניהם, ומהו נתחממו זהו לשון נפעל, לא שהם הדליקו אישין קדישין בשם השי"ת, אלא עסקו בקלות ראש ושעשועים כדי ליהנות זה מזה וממילא נתחממו ונפעלו מהטבע שלהם מרוח הטומאה שחלה עליהם, אז אין מקום בעד קדושת השי"ת ומעשיהם הם באמת מעשים מגונים, והזרע הנמשך הוא טפה סרוחה שלא נזרקה בו נשמה רק סלון ממאיר בכרם ישראל כלשון הרמב"ן.

וע"כ על ההורים והמורים החפצים באמת וכואבים בכל לב לאושר זרעם, שילמדו את בניהם ותלמידיהם לדעת עד כמה הדלקה עושה מצוה, וההכנה להכין את הטבע אל המעשה של קדושה הוא אושר החיים להתענג על ה' ולהתקדש בקדושתו.

והעיקר להתחנך בהתבוננות עמוקה שיהיו שלשה ענינים אלו שהם תכלית החבור מושרשים בלבבות הצעירים הנשואים שלא יסיחו דעתם לעולם, והם, שההתאחדות היא עצם הקדושה, והיא באה רק מתוך אהבה עזה וברורה ביניהם עד שיהיו אחד בגופא ובנפשא, ואז זוכים להיות יוצרים בן ובת שלמים וצדיקים, כמאמר הזוה"ק הובא לעיל, כדין קוב"ה שארי באחד ואפקיד רוחא דקדושה בההיא אחד ואלין אקרין בנין דקוב"ה, שזהו כונת לשון הזוה"ק

שכ' ואימתי אקרי בר נש שלים כגוונא דלעילא, בשעתא דאזדווג בבת זוגיה "באחדותא" "בחדוותא" "ברעותא" ויפיק מיניה ומנוקבא בן ובת, וכדין הוא בר נש שלים כגוונא דלעילא.

הזכיר הזה"ק בזה הענין שלשה דברים אלו, באחדותא, הוא ענין קדושת ההתאחדות, להיות צלם אלוקים כמו בראשית הבריאה. בחדוותא, היא האהבה, שהאשה שמחה כל ימי חייה אם היא רואה האהבה מבעלה, שהוא מחבבה בלב שלם שזוהי עומק שמחת לבה כמו כלה בחופתה. וברעותא, הוא הרצון טוב להוליד בנים טובים ליצור אדם שלם בתכלית השלמות, אלה הם השלשה תנאים המשלימים את האדם להיות שלם בתכלית, כגוונא דלעילא.

ענין שבע ברכות

לידיעת ענין החבור עד כמה הוא קדוש ועומד ברומו של עולם, ראיתי לפרש מעט כפי שחנני השי"ת את ענין השבע ברכות, שלדעתי חוב קדוש הוא שהחכמים ידרשו בסעודת נשואין בביאור ענין הברכות כדי לרומם ולחבב קדושת ענין החבור, שרוב העולם אינם יודעים זאת ונכשלים הרבה בענינים אלו.

ברכת ארוסין מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקדושין, יש להתבונן בברכה זו האומרת שהקב"ה קדש עמו ישראל ע"י חופה וקדושין, קדושה זו בכלל ישראל מה היא.

כשלומדים ועומדים על עומק דבריו של אגרת הקודש להרמב"ן אז אפשר לדעת קדושה זו מהי, וכך הוא מפרש בפרק א' שבקדושת החבור נעשה העם כולו קדוש, שמתוך כך הם זוכים לבנים מקדשים ש"ש בעולם, בבן נח אין חופה ואין קדושין מפני שלא עמדו על הר סיני ולא פסקה זוהמתו, ותאות גדולה כ"כ עד שנקראת בשם זוהמא וחשודים על הזכר והבהמה, ואפי' אם בני נח עושים חופה וקדושין כמו ישראל, לאו כלום הוא ואין בהם קדושה כלל, שלזוהמא שלהם לא מהני מה שיקדשו אותה במנהגים של קדושה, שאין בכוחם לאהוב את האשה אהבה הבלתי תלויה בדבר, כי אותו הדבר היא זוהמא הממלאה את נפשותיהם והאהבה איננה אהבה אמיתית, ואין בכוחם לעשות את החבור בקדושה ברצון טוב של אהבה רק לענג את חברו ולא להתענג על חברו, ואין בכוחם להשכיל ולדעת קדושת ההתאחדות מהי, וההתאפקות לשהות על הבטן בקדושה כמו העם הקדוש שעמד על הר סיני ופסקה זוהמתו, והתאוה היא רק תאוה ולא זוהמא, ויש בכח השכל להיות שליט על כח התאוה שתהיה רק אמצעי ודבק להתאחדות ולא מטרה ותכלית לעצמה, וע"כ יש בכל העם הקדוש להשרות השכינה בשעת החבור מתוך דביקות באור הבהיר בעולמות העליונים שהנשמות יתחברו כמו הגופים.

וע"כ תקנו חז"ל נותנים לבתולה י"ב חודש ולבוגרת שלשים יום מן האירוסין עד הנשואין כדי שיהיו מוכנים לקדושת הנשואין.

ההורים והמורים ילמדו את הצעירים לדעת ידיעה ברורה גי' ענינים אלו שנתבארו במאמרנו זה, היצירה וההתאחדות והאהבה, ועיקר הכל הוא האהבה שמתוך כך תחלש התאוה שהאהבה תשלוט עליה ותתחזק השכל והדעת להבין רום ערך ההתאחדות והיצירה.

התנאים שעושים אצלנו מנהג זה הוא במקום האירוסין מלפנים, ויש יראים הנוהגים כמנהג אנשי גליל מלפנים שלא היו מיחדים החתן והכלה עד החופה, ויש יראים הנוהגים כמנהג אנשי יהודא שהיו מיחדים החו"כ לפני החופה, ויש

לשבח את מנהגי הגליל שאין החתן רואה את הכלה עד הנישואין, שע"י כך אין אהבתם תלויה בדבר תאוה כלל, ואפשר להם לפתח בלבם בהתבוננות הראויה כל ג' עיניים אלו קודם הנישואין, ולאחר הנישואין יודעים הזוג שדבר גדול נעשה עמם תחת החופה ובסעודת הנישואין, ברגשי השמחה מהשושבינים ורגשי הברכות שנתברכו, הם מתייחדים אחרי כל אלו לכרות ברית עולם להיות איש אחד בקדושת האהבה וההתאחדות.

והמנהגים הרעים שרבים מהם משתבשים להתנהג בקדושה לבלתי דבר דבר עם האשה, יש להחכמים להשתדל ללמדם דעת שקדושה זו היא עצם הטומאה, שבלא דעת נפש לא טוב, ועל הבעל המצוה לדבר עם האשה דברי פיוסים נפלאים ככל המבואר במאמרנו זה, וכלשון הזוה"ק ואם לאו לא יבית גבה, אבל מנהג אנשי יהודא הנוהגים לייחד את הזוג קודם הנישואין הם מתמלאים בהכרח בהרהורי תאוה המתעוררת מתוך הקרבות והשיחות שלהם, והאהבה יוצאת מתוך התאוה והרי הוא אצלם אהבה התלויה בדבר, הגורמת מכשולים רבים לאחר הנישואין כשבטל תקיפות הדבר בטלה תוקף האהבה עד שאין השכינה שורה עליהם, והמצוה רבה על ההורים והמורים שילמדו ויחנכו את הצעירים שידעו יקר האהבה האמיתית שלהם, ויתאמצו בקדושה להרחיק את התאוה בתכלית ההרחקה, וטוב להם.

ירושלמי מסכת בכורים פ"ג ה"ג הובא בעין יעקב: תניא חכם חתן ונשיא גדולתו מכפרת, חכם שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, וכתוב בתרי"ו וכי יגור אתכם גר, מה גר נמחל לו על כל עונותיו אף חכם כשנתמנה מוחלין לו ע"כ עונותיו, חתן שנאמר וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת וכו', וכי מחלת שמה הלא בשמת היתה שמה, אלא שנמחל לו ע"כ עונותיו, נשיא שנאמר בן שנה שאול במלכו, וכי בן שנה היה אלא שנמחל לו ע"כ עונותיו כבן שנה, ע"כ.

בספר עץ הדעת טוב לרח"ו זצ"ל מבואר המאמר היטיב, ועדיין צריך הסבר איך מוחלין עונותיו לחתן כשנשא אשה בזקנותו לא בפעם הראשונה, הדבר פשוט שמוחלין לו רק על העונות שעשה כל זמן שלא היה לו אשה כשהיה פנוי שרוי בלא אשה וחסא ואח"כ נשא אשה מוחלין לו, ובספר הנ"ל דקדק מהמאמר שגדולתו מכפרת עליו, היינו שעד שנשא אשה היה בבחינת קטן, וע"פ אמתלא זו אם עשה תשובה הרי הוא כקטן שנתגדל ועל מעשה קטנות מוחלין לו.

וצריך הסבר וטעם איך יטעון חכם זקן כשנשא אשה שיש לו מחילה בטענה שהיה קטן כשהיה פנוי מאשה, שלכאורה הדבר תמוה מאד, ולשיטת הספר הנ"ל לא קשה מידי שכתב שדוקא אם מצא את זיווגו מששת ימי בראשית שבלא זה אינו אדם, אבל כפי שיטת העולם שבכל נשואין כך הוא, אני אומר הסבר שלי שלדעתי אמת הוא.

כבר הסברתי את ההלכה שנאמרה בסנהדרין שכל מי שאין לו בנין, וזקן, פסולים להיות יושבים בסנהדרין מפני שאין להם רחמים, והדבר פלא הלא אין רחמים בדין, והדיינים צריכים לשפוט ע"פ התורה ואם הם חכמים בתורה מה חסרון הוא שאין להם רחמים, ואמרתי שהם בעלי מומין כמו הסומא שהוא פסול, והפסול הוא מפני שאינם פקחים בהויות העולם, והדיין צריך להיות חכם בתורה ופקח בחכמת העולם, והסומא ומי שאין לו רחמים אינו יכול להבין ולהרגיש עניני החיים שאין לו מושג אמיתי בהם.

וכן אני אומר במי שאין לו אשה שהוא בעל מום ואין לו שם אדם, היינו אדם השלם, זהו מפני שחסר לו ההרגשה הנפשית בעניני החיים כמו אהבה ואחווה ושלוש וריעות, שכל אלו הענינים נבראו ביחד עם יצירת האשה, ובשביל כך אנו מברכים בנישואין אשר ברא אהבה וכו' שבנשואין מרגישים אז יצירה זו שהיתה בשעת יצירת האשה לאדם, והקב"ה נעשה שושבין לאדה"ר ואז נוצר בנפשו רגשים אלו של אהבה ואחווה ושלוש וריעות, וכך טבע חיי איש ואשתו בהשתלמות רגשים אלו.

ויוצא מזה שאפי' הזקן אם אין לו אשה הרי הוא חסר ברגשים אלו, ואם חטא בחטאים כאלו מפני שלא הרגיש כראוי אהבה ואחווה ושלוש וריעות, והשתדל ונשא אשה כדי שלא יהיה לו חסרון זה הרי הוא שב בתשובה על העונות שעשה, ויש לו טענה על העבר שהיה חסר לו השלמות הדרושה שלא לעבור חטאים כאלו וגדולתו של נשואין מכפרת על עונותיו, מפני שעד עתה קטן היה ברגשים אלו.

שבע ברכות

שהכל ברא לכבודו, פירש"י (כתובות ח' ע"א) שהיא אינה מן הסדר, אלא לאסיפת העם הנאספים שם לגמול חסד, זכר לחסדי המקום שנהג עם אדם הראשון שנעשה לו שושבין ונתעסק בו, ואספה זו כבוד המקום הוא, וברכה זו לכך נתקנה ומשעת אספה היא ראויה לברך, עכ"ל.

וקשה למה אין מברכים אותה בבית האבל כשמתאספים לנחמו שזהו ג"כ כבוד המקום שהקב"ה מנחם אבלים, כמבואר ברש"י בראשית כ"ה י"א, ולקמן דף ח' תקנו לומר בבית האבל כנגד המנחמים, אחינו גומלי חסדים בני גומלי חסדים המחזיקים בבריתו של א"א עה"ש, ולא נזכר וזכר לחסדי המקום כלל.

וכן צ"ע למה תקנו בברכת חתנים לברך על השמחה אשר ברא ששון ושמחה איזה בריאה יש בשמחה, וגם מהי תקנת הברכה יוצר האדם מה שייכת לנישואין.

והנלעני"ד הענין כך הוא, תקנו חז"ל כדי להשריש בלבבנו דעת תורה שיש לנו לברך את ה' על יצירת האדם וכל רגשותיו שיצר הקב"ה בו ע"י יצירתו של חוה, שכביכול הקב"ה נעשה שושבין לאדם, אבל השושבינות שעשה הוא יצירה של שושבינות, ההרגש בלב בשעה שיצר הקב"ה את האשה אחת מצלעותיו אז היתה היצירה לרגשי שמחה ואהבה, שכך נברא האדם עד סוף כל הדורות באלו ההרגשים והמנהגים שיחיה האדם על ידם.

וכמו שכתב הראב"ד בסי' בעלי הנפש בשער הקדושה, שלפיכך ברא הקב"ה את האשה אחת מצלעותיו כדי שיהיה האדם את אשתו כמו אחד מאבריו, וכן תרגיש האשה שהיא אחת מצלעותיו וכאדם אחד הם נחשבים לעולם, וכך מבואר ברמב"ן עה"פ על כן יעזב שכתב שזהו הטבע שנתן באדם וכן יהיה לעולם בתולדותיו בטבע.

וכמו שאנו מברכים במוצ"ק בורא מאורי האש, מפני שאז באותה שעה נוצר האש, כדאיתא במדרש שהקיש אדם שני אבנים זע"ז ויצא האש, ולזכר יצירה זו אנו מברכים באותו הזמן בורא מאורי האש, כך יש להסביר זו הברכה יוצר האדם בשעת נשואין, כיון שכך היתה בריאת האדם בג"ע, ואחז"ל שכל זמן שאין לו לאדם אשה אינו חשוב אדם, והרי לפנינו שני בני אדם שלפי האמת אין הוא והיא חשובים כאדם רק עתה בנשואין הם נעשים לאדם כמו מראשית היצירה.

ובשעה שאנו רואים בעינינו יצירת האדם ע"י נשואין, ראוי לנו לברך באותה שעה על יצירת האדם, ומברכים ב' פעמים יוצר האדם על שני יצירות אלו כמבואר בגמ', וכיון שנוצר האדם והקב"ה שושבינו בחופתו שהיתה בג"ע אנו מברכים על יצירת נשואין אלו ג"כ שהקב"ה ישמח חתן וכלה כשמתוך יצירך בג"ע מקדם.

וכן אנו מברכים על בריאת רגשים אלו של ששון ושמחה ואהבה ואחוה שיצר הקב"ה אז ביצירת האשה והשושבינות, את אלו ההרגשים שהאדם הרגיש שמחה וששון ורגשי חתן וכלה ואהבה ואחוה ע"י האשה בחופתו ושושבינות זו, שאני אומר שמה שהזכירו חז"ל בברכה זו חתן וכלה פירושו הוא שהם שמות של שמחה כמו ששון ושמחה וגילה ורינה, אלא ששמחה זו של חתן אין לנו כל שם משמות של שמחה שיהיה ראוי לבטא את השמחה שיש בלבו של חתן, כי אם השם חתן עצמו, וכן רגשי השמחה שיש בלבה של כלה אין לבטא גם בשם חתן שהיא שמחה בשמחה מיוחדת לעצמה, וא"א לקרא שמחה זו אלא רק בשם כלה, וע"ז תקנו לברך ברכה זו בשעה שנוצרו אלו ההרגשים בשושבינות של הקב"ה לאדה"ר כשהביא את האשה לפניו.

וכן מה שדרשו חז"ל על הפס' ויבן את הצלע, שקלעה הקב"ה בשערותיה והביאה לאדם, שהביאור שאז יצר הקב"ה בלב אדם וחוה רגשי אהבת היופי, ובאופן זה היתה היצירה שקלעה והביאה לאדם והוא והיא היו שמחים ביפיה,

כמאמרם ז"ל שכל יופי העולם דומה לקוף בפני חוה, וגם קליעת השערות נכנסו בכלל יצירת היופי של האשה, לאפוקי מדעת אלו הכופרים הגוזזים שערות הנשים ואומרים שיהיו כמו אנשים שהם מבלי עולם לעקור טבע האדם מראשית יצירתו שזהו דבר שא"א לשום אדם לעקור מנפש האדם מה שהוטבע בו מתחלת בריאתו, וגם לא נכון מנהג הצדיקים לגלח ראשה של הכלה תיכף, שע"פ דעת תורה ניוול הוא שכך נאמר ביפת תואר וגילחה את ראשה.

וע"כ תקנו שנוסיף לבקש מאת ה' שבמהרה ישמע בערי יהודה וחוצות ירושלים קול ששון וכו', שמפני שכיום בגלותנו המר ערבה כל שמחה וכל שמחתנו אינה בלב שלם וברגשים שלמים, רק כשיבא מלך המשיח אז ימלא שחוק פינו ולשונו רינה בשמחה אמיתית בלב שלם, והחתנים יצהלו בקול מחופתם ונערים ממשתה נגינתם הם השושבינין שהם עושים עצמם כמו נערים לשמש ולשמח את החתן הדומה למלך בשמחתו ואשרו שכיום הוא נוצר לאדם שלם הוא ואשתו יחד ודבק באשתו והיו לבשר אחד כמראשית יצירתו.

ויש עוד להוסיף ולומר שהשושבינות של הקב"ה נהוג עד היום, שגם היום בכל נשואין הקב"ה הוא השושבין האמיתי, שלכך אנו מברכים ואומרים שהשמחה במעונו, שהקב"ה הוא המשיא את זה החתן ואת זו הכלה כמו אדם וחוה בשעתם, ומקום החופה הוא מעונו של הקב"ה שהוא השושבין האמיתי להאדם, ואנחנו מצווים להשתתף בשמחתו של הקב"ה כאן, ואנחנו השושבינין השמחים לפני החתן והכלה נחשבים כמו הנערים ממשתה נגינתם, שאנו שמחים לפני ה' ומשתתפים בשמחתו של הקב"ה.

ויש לדרוש בכונת המלה עוד ישמע בערי יהודה כמו שאנו מורגלים במוסר לומר דער הערין, שמיעה מורגשת מוסרית, שאז, רק אז ישמע הקול ששון בחוצות ירושלים שאז נכיר את ה' ונראה אותו שהוא באמת שושבינו של כל אדם בנישואיו, ונשמח כולנו לפני ה'.

וע"פ דברים אלו נשכיל להבין ענין שמחת חתן שהיא מצוה רבה, ולכאורה מהו הגמ"ח כל כך שהרי החתן הוא שמח מעצמו ואינו צריך לנו כלל, אלא שהמצוה היא לערוך לפניו ג"ע כיון שהוא שמח ביצירתו בזו השעה כמו שהיה ביצירתו מקדם והקב"ה הוא שושבינו גם עתה, יש לנו לערוך לפניו ג"ע שירגיש עצמו כמו מלך העולם כאדה"ר בשעתו, וימצא הכל מוכן לפניו סעודה של שמחה שכל סביביו שמחים וכגן עדן על הארץ לפניו שכך היתה תחילת היצירה של האדם.

ומה יקרים לנו דברי הראב"ד בשער הקדושה, שכמו שהיתה תחילת היצירה כן דעת תורה ורצון השי"ת שכך צריך האדם להתנהג כל ימי חייו באהבת איש לאשתו; ונראה שמטעם זה מזכירים בברכה שמח תשמח ריעים האהובים שזהו התכלית והשלמות שהם ריעים האהובים זה את זה באמת כמתחילת היצירה.

וכן צריכים הם להיות מתנהגים כל ימי חייהם שיהיו כמו פרצוף אחד או שתי פרצופים דבוקים זה בזה, שכנראה יש להבין למ"ד ב' פרצופים היו, מכל מקום נ"ל ששכלם היה כמו אחד, וכל אחד ידע מה שבלב חברו והשכילו כל דבר ודבר כמו איש אחד, וע"כ שאלו בגמ' איזה פרצוף הלך לפניו שאילו היו בשתי דעות ודאי הוא שהזכר יותר חכם והוא הולך כרצונו והחלש בשכל נמשך אחריו, אלא ע"כ שדעה אחת היתה להם בשכל מאוחד, ואין כל נפקא מינה איזה פרצוף הולך לפניו אלא אמרו שעכ"פ גנאי הוא שהאיש ילך אחר האשה.

שהשמחה במעונו, שמעתי מאחד שפירש שזהו בשמים, ששם משתתפים בשמחת הנשואין, אבל לדעתי אין זה נכון, והאמת הוא שהקב"ה משרה שכינתו בשמחת נישואין, וכביכול כאילו הוא בא להשתתף בשמחת חתן, ומעונו היינו למטה בבית הנישואין שהוא באותה שעה מעונו של הקב"ה כמו שהיה שושבינו של אדה"ר בגן עדן, (ראיה לדברי ממגילה כ"ט ע"א דרש רבא ה' מעון אתה היית לנו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, אמר אב"י ה' אהבתי מעון ביתך זו בית הכנסת, הרי מפורש שמעון ה' הוא אצלנו ולא בשמים, וכן הוא בבית נשואין), וע"ז אנו מברכים שהשמחה במעונו ושאלנו משלו שזכינו לשמוח עם הקב"ה, ואנחנו הנערים ממשתה נגינתם השמחים לפני הקב"ה.

וזהו מצות השמחה לשמח חו"כ היינו לעשות ולהכין לפנינו ג"ע כמו שהיה בשעת היצירה, והחתן מרגיש עצמו כמו מלך יחיד בגן עדנו, והקב"ה והפמליא שלו אלו השושבינים משמחים ושמחים עם החו"כ, ולפיכך אנו מברכים אותם שהם ריעים אהובים שישמח אותם ה' כשמח יצירך בג"ע מקדם שלא יבא הנחש אל הגן עדן שלהם, ולא יחטאו לפני ה' כל ימיהם וישארו בג"ע לאורך ימים ושנים.

בספר תומר דבורה פרק ה', סמכוני באשיות, פי' בתקונים וכו' באיש יי חסד באשה ה' גבורה. ובפרק ו' כתב, האדם נוצר בבי' יצירות יצ"ט ויצה"ר זה חסד וזה גבורה, אמנם פי' בזהוה בפי' בראשית שיצ"ט נברא לאדם עצמו לצרכו, ויצה"ר לצורך אשתו, ראה כמה מתוקים דברנו הרי הת"ת בעל החסד נוטה אל הימין וכל הנהגותיו בימין ויצ"ט, והנקבה שמאלית וכל הנהגותיה בגבורה, אם כך ראוי שלא יתעורר יצה"ר לתועלת עצמו וכו', אמנם לצורך אשתו יעורר יצרו בנחת לצד הגבורות המתוקות וכו', מצד זה יעורר היצה"ר לאהבתה ואז יכוין אל השמאל המתעורר לקרבה בסוד שמאלו תחת לראשי שאינה מתקשרת תחילה אלא מצד השמאל ואח"כ וימינו תחבקני, ע"כ.

למדנו מכאן שטעות הוא לחשוב שהאיש הגבור הוא מדת הגבורה והאשה החלושה היא מדת החסד, אלא להיפך, החלושה מפני חלישותה כל הנהגותיה בהתגברות על החלישות, וכשהאשה מתעוררת בתאוה הרי זוהי גבורה נגד טבעה בצניעות ובושה, והאיש כשמתעורר בתאוה רק לצורך אשתו ולעצמו אין לו תאוה הרי הוא מתנהג בחסד לצורך אחר, וכן בכלל הנהגות הגבור עושה חסד לדחות את רצונו מפני רצון אחרים, והחלש מתגבר לדרוש המגיע לו בצדק.

מכאן מוכח שהשכל הוא היצה"ט והתאוה הוא היצה"ר, והיצ"ט הרוחני משכנו בשכל, והיצה"ר הרוחני משכנו בתאוה, וכשהשכל מורה להתעורר בתאוה נהפך הרע לטוב, והכלל הוא שלצורך אחרים מדת החסד ממתיק את הרע והנאה כשירה היא.

ברב אלפס הלי' נדה במס' שבועות אמר ר' אליעזר כל המקדש עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים וכו', פירוש יקדש עצמו בשעת תשמיש כגון וכו' וכגון ההוא דאמרינן בשכר שמשיהן עצמן על הבטן בשעת ביאה כדי שיזריעו נשותיהן תחלה, הקב"ה נותן להן בשכרן בנים.

ויש להבין מה קדושה יש בשה"י זו, ויש להתבונן בענין זה איך הוא זה שמתוך שהוא שווה על הבטן היא מזרעת תחילה, ויש לבאר ענין זה כמו שכתב הרוקח שישעשע במשמושים ובכל מיני חיבות שמתוך חיבות ידע ממנה דעתה ורצונה מאיזה משמושים היא נהנית באיזה מקום ובאיזה אופן, וכשימשמה כפי רצונה לגרות את התאוה בכל תקפה היא תזריע; ואח"כ יעשה מעשה הביאה, ובזה יש קדושה גדולה היינו פרישות מתאוה, כי תאותו גדולה בשעה זו רק לעשות מעשה למלאות הנאתו, והוא שוכח עליה ועל הנאתה; וכשהוא מתאפק בכוח לעכב תאותו עד שיראה שרצונה בכך, הרי הוא קדוש ומעשה זו קדושה היא.

ענין במנורת המאור שהעתיק את אגרת הרמב"ן ומוסיף בה דברים מדעתו, בסימן קפ"ה באיכות החבור, וז"ל אל ישמש להנאתו לבד אלא גם להנאתה וכמי שפורע חוב המוטל עליו מהעונה האמורה בתורה, כמו שסיפרה אשתו של ר"א שהיה דומה כמי שכפאו שד, ועוד כתב שם, ימשוך לבה בדברי פיתוי וחשק ואהבה, עד שיקשור דעתה בדעתו ותתרצה בדבר כדי שתכנס היא באהבה תחילה ותתחיל להזריע וכו', מתוך האהבה היתירה שיכנס ביניהם בעת החבור לשי"ש יצא הזרע חזק ופקח ונאה.

העתקה מסדור שער השמים לבעל השל"ה, בקצור מהתפלה בליל החבור.

יהי רצון מלפניך וכו' שתאציל מרוח גבורה עלי, ותתן אומץ וכח באברי ובגופי לקיים מצות עונתי בכל עת, ולא ימצא באיברי ובגופי ובתאותי שום חולשה ושום רפיון ולא אונס ולא הרהור ולא ביטול מחשבה ולא תשוש כח כדי לבטלני מלהשלים תאותי בכל עת שארצה, ותהיה תאותי מזומנת לי בכל עת שארצה בלי שום השמטה ובלי שום רפיון אבר מעתה ועד עולם, יהי רצון מלפניך וכו'.

העתקה מספר הרוקח הלכות תשובה סימן י"ד.

ולאחר טבילתה ישמחנה ויחבקנה וינשקנה ויקדש עצמו בתה"מ, ולא ינבל פיו ולא יראה בה דבר מגונה, אך ישעשע במשמושים ובכל מיני חיבות למלאות תאותו ותאותה שלא יהרהר באחרת כי אם עליה כי היא אשת חיקו ויראה לה חיבות ואהבות.

מאירי נדה דף י"ז כתב וז"ל, אעפ"י שאסור לשמש מטתו אלא בלילה, כל שרואה מצד טבעו נאנס בשינה בלילה וא"א לו לרצות, או שהיא מצד טבעה נאנסת בשינה בלילה ואינה מתרצית, מותר לו לשמש מטתו ביום בהצנע על הדרכים שהזכרנו, כדי שיהיו ביאותיו בריצוי ובחיבה ולא דרך דריסה וטירוף, עכ"ל.

הראה לי הר"ר משה טיקוצינסקי שליט"א (זצ"ל), פירש"י בשבת פ"ג ע"ב ד"ה ומחבקה ומנשקה וזהו לשון ברית אהבה וחיבה, ובתוס' שם הוסיפו שמשמע שכרתי להן ברית להיות כל שעה אצלם עיי"ש.

למדנו ענין חדש בברית, שיש חיוב לאהבה וחיבה בכל שעה להיות אצלו, ויש לדון ק"ו לברית שלנו כלפי שמים, כמה מחויבים אנחנו באהבה וחיבה בכל

שעה ושעה כשאנחנו מתפללים ומתפארים לומר אנחנו בני בריתך, והתורה שנכתרה עליה שלש בריתות שיש להתדבק בתורה בכל שעה ובאהבה וחיבה.

וכן במה שנוגע בין איש לאשתו שהיא נקראת אשת בריתך במלאכי ב' ובתרגום אתת קימך, וכן הוא בתרגום אונקלוס בפי ראה, וכי תבא, אשת חיקך אתת קימך, הרי שיש בקידושין ענין של שבועה וברית שהם נשבעין תחת החופה זה לזה, ובאים בברית להיות רעים אהובים בכל שעה, והמחסר בהנהגה זו הרי הוא מחלל בריתו ועובר על שבועתו. (ואפשר שברית עם רוחניות הוא כך ולא באחר).

נדה י"ט ע"ב איזהו אדום כדס המכה, אמר ר' אבהו כדס אצבע קטנה של יד שנגפה וכו', ולא של כל אדם אלא של בחור שלא נשא אשה, ועד כמה עד בן עשרים, מיתבי תולה בבנה ובבעלה וכו' כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה, עכ"ל, הרי מפורש שאם בעל פעם אחת חסר אדמומית בדמו.

ראיתי בסי' שבט מוסר סוף פרק כ"ד וז"ל, הכלל העולה שהכל תלוי בו שאיש ואשה יהיו בלב אחד בתכלית קשר אהבה כשלהבת קשורה בגחלת, דכגוף אחד חשבינן איש ואשה כדכתיב והיו לבשר אחד וכו' עיי"ש.

מליצה נפלאה היא על אש האהבה בין איש לאשה שהיא כמו גחלת יצרה מבפנים והוא כמו שלהבת יצרו מבחוץ, וחלילה להיות שלהבת בלא גחלת ולא גחלת בלא שלהבת, אלא המצוה להיות מאוחדים כל ימי חייהם שלהבת בגחלת.

עיין בסידור ר' יעקב עמדין בליל שבת שכתב דעתו בענין הזיווג שיש ב' נשיקין קודם המעשה ובשעת מעשה, וקודם המעשה באים לעורר את התאווה ומתוך התאווה באה האהבה, ובשעת מעשה היא עצם ההתאחדות ברוח ובגוף, עיי"ש.

אבל לדעתי דבריו אינם מדוקדקים בזה שמתאווה לא באה האהבה הרצויה, וגם הנשיקין שקודם המעשה צריכים להיות רק מתוך אהבה והתאחדות, והתאווה מתעוררת ממילא, והיא נחוצה להוציא לפועל ההתאחדות בשלמות כראוי להזריע זרע.

ברמב"ם הלכות אבל פ"ג ה"ד וכן מדלגין על ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל, ואפי' מלכי עכו"ם כדי להבחין בינם למלכי ישראל כשיחזור כבודן למקומן.

ודקדקתי למה כתב הרמב"ם זה הטעם, וזה כדי ללמדנו שכך צריך ההולך לקראת מלכי עכו"ם לחשוב בלבו, זהו חלק מהמצוה, ולא רק טעם לחז"ל שתקנו להקל בזה, אלא דין בקיום המצוה שכך עליו לחשוב בהליכתו זו, דבלאו הכי יש לחוש לקלקולא להמשך אחר עכו"ם.

עיין בזוה"ק פ' תצא כי יקח איש אשה חדשה וז"ל (דף רע"ח ע"א דפוס ווילנא)

והא אוקימנא דחדוה דא לאו דיליה היא אלא דילה, דכתיב ושמה את אשתו וכו', ועל דא נקי יהיה לביתו, נקי דלא יעמול במילי דעלמא, דיהא ביה רעוא למחדי לה.

עיין ברבינו בחיי בראשית שהרגיש וכתב, האדם נברא חוץ לגן עדן ואח"כ נכנס לגני"ע, והאשה נבראת בגן עדן.

תקון המדות, העיקר הוא בדעת השכל שיכיר בשכלו את הטוב לאמיתו, שכן קרא הרמב"ם את המדות בשם דעות ולא זכר ההרגשים כלל, וכדי לחזק את הדעת עליו להתנהג בפועל במעשים, והמעשים מחזקים את הדעות.

ואיך הוא זה, היינו שהמעשים יוצרים את ההרגשים בלב, וההרגש מחזק את דעת השכל שלו, ויוצא מזה שכן יש להתנהג, והמעשים שיעשה האדם לחזק את הטוב עליו לעשותם באופן כזה שיהיו מחזקים את השכל ויוצרים את הרגש, ואז יצליח במעשיו להרגיש ולהשכיל הטוב.

ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו כמבואר במדרש ריש ויקרא, כונת המדרש הוא על דעת ה', שהראיה היא ממשוה רבינו שהכיר וידע את ה' ומתוך כך אמר על עצמו ונחנו מה, ולא נכנס אל אהל מועד לשאול דבר ה' איך להקריב את הקרבנות, רק ישב לו מן הצד עד שקרא אותו הקב"ה ודבר עמו.

כיצד קונים דעת ה', הבנתי מהרמב"ם שהאהבה לה' מחזקת את השכל שהכיר את האמת, ורק ע"י האהבה יוצא השכל מכח אל הפועל, שהחכמה והבינה שלו בהכרת ה' יבוא לדעת ה' בבריאות כמו חושיי.

וכיצד אוהבים את ה', ברמב"ם סוף הלי' תשובה איתא שצריך להיות שוגה באהבה תמיד, והאהבה יוצאת מהדעת את ה' והיא מחזקת את ההכרה שיש, וקוראת אותו להוסיף דעת כדי לחזק את האהבה.

יחזקאל כ"ג, ואת הבנים אשר ילדו לי. הרי מפורש שצריכים להיות הבנים נולדים להקב"ה. ועיין בספר רבינו בחיי על התורה.

כלל גדול במוסר בנוגע לקיום המצוות, יש מחשבה כללית ויש מחשבה פרטית, יש רגשי הלב כלליים ויש רגשי הלב פרטיים, בתפילה יש מחשבה ורגש כללי שהוא עומד לפני ה' בשירות ותשבחות, ויש מחשבות ורגשים בשעה שהוא מתפלל בהודאות או בבקשות ותחינות או הלולים ושירות.

בעונג שבת יש רגש כללי שהוא כמו מלאך מופשט מגשמיות מתענג על ה' באהבה ודביקות, ויש רגשים פרטיים להתענג גם בגשמיות לאכול בתאוה והנאה גדולה, שכן הוא רצונו של אביו שבשמים מבנו יקירו.

בעניי אישות יש רגש כללי להזוג שיש להם להתאחד באהבה שלמה כל ימי חייהם שאז הם צלם אלוקים כמו אדה"ר בגי"ע, ויש רגשים פרטיים היוצאים מתוך רגש כללי זה, או שהם גורמים ואמצעיים בשלמותו של רגש כללי זה. כל מיני אהבות שיש באדם עליהם להמציא ולהכניס ביניהם, ישא בת אחותו כדי

לקשר אהבת קרובים לאהבתם, כמבואר במגיד משנה.

מפורש ברש"י שהעושה מעשה זה רק לשם מצוה בלא תאוה חזקה יהיו בניו מורדים ופושעים, בנדה י"ז אונס שינה וז"ל מתוך שהוא נאנס בשינה אינו מתאוה לה כ"כ ומשמש לקיים מצות עונה בעלמא וכו' והוא מבני ט' מדות דאמרו בנדרים דף כ'.

ועיין ברש"י שבת ק"מ ע"ב ד"ה וכורא בחדא ידה, כשבעליך וכו' הדדין המציאי לו שתתרבה תאוותו וכו' כדי שתתרבה תאוותו וחיבתו ויצטער, הדר אחוי ליה. ובמאירי נדה י"ז, מותר לו לשמש ביום וכו' כדי שיהיו ביאותיו בריצוי וחיבה ולא דרך דריסה וטירוף.

והמדקדק בלשונו המדוקדק של רש"י רואה שכתב תאוותו וחיבתו ויצטער, גי' דברים אלו נחוצים הם למעשה זה, תאוה היא הדבק להתאחדות, וחיבה היא הדביקות עצמה, ויצטער לעכב מעט תאוותו שתהיה התאוה קלה ובזויה בעיניו ולא יהיה מטורף מתאוה כמ"ש המאירי, וזוהי הקדושה, הפרישות בעצם התאוה ההתאפקות בתוך ההתעוררות ענין מוסרי נפלא הוא.

מתוך אהבה באה ההתאחדות ומתוך ההתאחדות באה האהבה, ושני אלו מביאים לידי נשיקות וחבוקים חזקים, ומעוררים את התאוה החומרית שהיא אז קודש לה', ורגש תאוה זו הוא הדבק הטבעי המביא את ההתאחדות השלמה שיהיו שניהם דבוקים בגוף וברוח כאיש אחד ממש.

וע"כ אמרו בזוה"ק שנשיקות פה לפה צריכה ומוכרחת להיות בשעת בעילה שזהו דביקות הרוח היוצא מפה לפה ודביקות המוחין המתאחדים בגופותיהם, מלבד הנשיקות שעשו קודם שהתאחדו בבעילה, שהקודמות מעוררות הן את התאוה שצריכה להיות בתכלית החוזק כפי טבעם בשלמות שהוא הדבק הטבעי שלהם בהתאחדותם, והנשיקות שבשעת מעשה הן המסובבות מההתאחדות שלהם שגם נפשותיהם חפצים להתאחדות שלמות רוח ברוח באהבה שלמה ואמיתית.

על התאוה צריך להיות רגש כללי בבוז ושנאה גמורה וגדולה מאד, ולמעשה המצוה להשתמש בה לחזוק האהבה המקדשה קודש קדשים, ומצות ה' היא לעורר את התאוה בכל האפשרות.

הראה לי הר"י קרייזווירט נ"י דקדוק נפלא בלשון הרמב"ם בהל' יו"ט פ"ו הל"כ, לא ימשך ביין ובשחוק ובקלות ראש וכו' שהשכרות והשחוק וקלות ראש אינה שמחה אלא הוללות. ובסוף הל' לולב, השמחה וכו' וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול והמכובד וכו', הרי שיש בי' ענינים יש קלות ראש ויש קלות גוף הא' רע והב' טוב.

בהל' דעות פ"ה ח"ד כתב ולא יקל בראשו ביותר וכו' אלא ברצון שניהם ובשמחתם יספר וישחק מעט וכו', אפשר לומר שיספר וישחק מעט זהו מקל גופו ולא ראשו, ואפשר שזה מתאים עם לשונו ולא יקל ראשו ביותר, זהו כמו הלשון מעט, והיספר וישחק נכנס בכלל קלות ראש. אבל יש להתבונן בביאור מילות אלו כראוי, מהו קלות ראש ומהו קלות הגוף.

חדושים שלמדתי מאגרת הקודש להרמב"ן

הראב"ד בספר בעלי הנפש בריש שער הקדושה כתב בזה"ל ואני רוצה להאריך ולהרחיב בשער הזה מפני שיש תועלת באריכותו, והוא מהעניינים שרוב בני האדם נכשלים בהם ונלכדים בפח מוקשיהם, ועל זה ראיתי להציע בהם עד שיהיו פשוטים ומבוארים לכל דורשיהם, עכ"ל.

אחריו בא הרמב"ן באגרת הקודש בענין קדושת החבור והאריך יותר לבאר ענין זה בשה פרקים ומגלה שם סודות נפלאים ומפרש כללים ופרטים הלכה למעשה אשר יעשה האדם וחי בהם, וראיתי אני שעדיין רוב בני האדם אפילו הלומדים והיראים נכשלים בעניינים אלו גם אחרי שקראו ושנו דברי החכמים השלמים האלו, מפני החסרון המורגל ללמוד עניני מוסר שלא בעיון והלומד מקופיא טועה בדבריהם ואינו יורד לסוף דעתם ונתאמת אצלם שבושים גדולים הגורמים מכשולים רעים מאד.

וכבר כתבתי מאמר ארוך לבאר דברי הרמב"ן וכל רמזיו הנפלאים אבל גזנתי אותו מפני שא"א להאריך במקום שנהגו החכמים לקצר ואת צנועים חכמה כמו שכתב הרז"ה על הראב"ד בבעלי הנפש.

בפי' אי' ז"ל תכלית השלמות של כל בן ישראל הוא שיתקדש ש"ש על ידו, שמאחר שאנו מתדמים לו במעשינו הנה קדושת השי"ת וחילולו תלוי במעשינו, שלמות האדם בא מצד הטבע מתכונת המזג מראשית יצירתו, ונמצא חבור האדם עם אשתו סבת קדושת ה' או חילולו כפי הבנים שהוליד וכו' עיי"ש.

יש ללמוד מדבריו שהוא בא להוציא שבוש גדול שמשתבשים המתחסדים ואומרים להקל על עצמם שאין לאדם לחשוב כלל במעשה זה בהכנת החומר ליצירה שהוא בא ליצור אם טוב אם רע אלא עליו רק להתרחק מן התאוה ולכוין במעשה זה לקיים מצות ה' לש"ש והשי"ת ישלים את מעשיו לטוב להוליד בנים הגונים.

דעה זו דחה הרמב"ן בכל תוקף וכותב שזוהי מצות הקדושה שצוה השי"ת להשתדל בהכנת חומר טוב ליצור יצירת האדם במזג טוב ויתקדש ש"ש על ידו, והאריך לפרש בפי' גי' ודי' דקדוקים בזמן ובמזון הראוי ליצירה זו, וז"ל בפי' ד' אי"כ כשאמרו צריך האדם לקדש עצמו בשעת תשמיש גם המזון תלוי בקדושה זו וכו' שאם יהיה המזון רע ועב ועכור תהי' הטפה ג"כ עבה ומטונפת ועכורה, וא"כ נמצא שהמזון הנלקח טרם החבור הוא סבה להיות הולד חכם או פתי או צדיק או רשע עכ"ל. ובפי' גי' כתב בזה"ל ואם ישמש אדם מטתו סמוך לאכילתו הנה באותו הזמן טבע הגוף רותח והדם עכור ומעורב והנה אותה הטפה הנמשכת ממנה עכורה ומלוכלכת סרוחה ומטונפת וכו' הולד הנוצר מאותה טפה מיוסד מיסוד עכור ומטונף ועליו נאמר וזרו רשעים מרחם וכו' ידוע הוא שכל מי שנולד מטפה קרה יהיה לעולם פתי סכל וכמו משולח ומי שנולד מטפה חמה יהיה בעל חימה וכעסן ונקלה, אבל הנולד מטפה ממוצעת בין חום וקור יהיה לעולם חכם מיושב בדעתו יקר רוח ואיש תבונה ויהיה במדותיו ודעותיו מעורב עם הבריות וכו' עיי"ש.

למדנו מדבריו שהוא חוב קדוש על כל ירא את השי"ת שישתדל בהכנות גדולת שהגוף יהיה מוכן להוליד בנים הגונים, וזוהי עצם הקדושה.

מוצש"ק פ' עקב במסיבה שהיתה בביתי לכבוד החתן דב יפה והי' גם המחונן

הגר"א כהן שליט"א, ודברתי לכבודם.

המסכת שלמדנו נקראת קידושין, ובגמ' אמרו לישראל שיש להם קדושה, ובתוס' שם ב' ע"ב שאסורה כהקדש בשבילי ופשטא דמילתא מיוחדת ומזומנת לי, הרי שיש ב' פירושים על הלשון מקודשת לי.

ואמרתי שיש להשכיל ולומר עוד פירוש שלישי, כאילו אמר בתוספת ה' המקודשת, והיינו שיש בכל אשה קדושה, ישראל קדושים הם והוא אומר לה את המקודשת תהיי מיוחדת לי ותהיה אסורה לכו"ע כהקדש, והנה אנו מברכים מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקידושין ואין בזה משום ברכה על המצוה כמבואר ברא"ש אלא זהו קידוש כמו שאנו אומרים קידוש על השבת ועל המועדים כך אומרים קידוש על קדושת ישראל ע"י חו"ק.

ויש לנו להתבונן איך באה קדושת ישראל ע"י חו"ק, וקדושת ישראל באה מקבלת התורה שנאמר והייתם לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, אלא שצריך להבין שהנשואין היא יצירת הקדושה שיש בעם ישראל, וכמאמרם ז"ל אתם קרויים אדם ואין אוה"ע קרויים אדם, והנשואין הוא ענין של יצירה שמתוך כך נוצר האדם והרי זה כמו אומרים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו כמו שאמר הקב"ה בראשית היצירה, וע"כ מברכים יוצר האדם ומברכים על קדושת ישראל, שהם דבר אחד, שע"י חו"ק נוצר האדם היהודי שזוהי קדושת ישראל, ומתחילת יצירת האדם יש לו שם יהודי בעצמותו ויש לו חלק לעוה"ב לאחר תחית המתים, וע"כ אנו עושים קידוש לברך ז' ברכות אלו על קדושת הקדושין והחופה שכך צוה הקב"ה לקדש את ישראל.

והסברתי ענין מקודשת שאפשר וצריך לקרא את האשה בשם חשוב זה, מפני שהיא עקר צלם אלוקים כמו שפירש"י צלם דפוס, שהקב"ה כביכול עשה דפוס, וע"י הדפוס עשה את האדם, עשה כך כדי להתיישב על כל אבר ואבר איך לתקנו שכל אבר של האדם הוא יצירה בפני עצמו, והתקין לו ממנו בנין עדי עד היינו שהיא תהיה דפוס של צלם אלוקים, שבתוך גופה מתרקם ונוצר הולד שהאשה יולדת גם איש וגם אשה והרי היא הדפוס של האדם בכל דור ודור, והיה אפשר להיות שהזכר יוליד זכר והתקין הקב"ה בנין עדי עד שהאשה יולדת זכר ונקבה, שבה גדול הוא להאשה שיצאה ממנה משה רבינו שהיה גדול וחשוב יותר מכל המלאכים והוא בחיר היצירה, וכן הם האבות הקדושים והנביאים אחריהם הם כולם ילודי אשה שהיא הצלם אלוקים לכולם.

וכשמברכים ברכת נשואין והוא מקדש האשה הרי מוכנים הם להוליד וליצור נביא שלם בתכלית השלמות והרי היא המקודשת שיש לה החשיבות הלזו. וע"כ תקנו שיאמר לה הרי את המקודשת בקדושה זו תהיי לי מיוחדת לי לשתף אותי ביצירה זו, ותהיי אסורה לכל אדם ח"ו ליצור ממזר פגום ורע ביצירה. ענין זה יעורר את האדם להכין א"ע ליצירה זו שתהיה בתכלית השלמות.

הערה

ש"ק פ' חיי שרה תש"י, היה קידוש בביתנו לשמחת חתן מר צבי כהנא (גרושקא) ואמרתי לכבודו :

מלפנים היו מכבדים את החתן בביכ"נ במדה יתירה, היו מוציאים ספר תורה לכבודו וקורין בתורה בפי' ואברהם זקן בא בימים, ועלינו להתבונן בענין זה שע"פ התורה יש להשתדל לשמח חתן וכלה לאין שיעור כמבואר במס' כתובות, והחתן שלנו קראנו היום פרשה זו.

אמרתי שיש כללי מוסר שהם דעת תורה ועל פי כללים אלו נתנה לנו תורה כמה מצוות, ועלינו להשריש בלבבנו כללים אלו להרגישם כראוי.

חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, זהו כלל גדול בתורה וכל אדם צריך לראות כל מעשי השי"ת שהכל בשבילו הוא, ועליו להכיר ברוממות ערכו ואהבת השי"ת אליו וכמה צריך הוא להכיר טובה.

וכן צריך לזכור מאמרם ז"ל שהקב"ה אמר לאדה"ר ראה כמה נאים מעשי תן דעתך שלא יקלקלו מעשיך ותחריב את עולמי, התורה מלמדתנו לדעת שכל אחד ואחד נוצר עפ"י רצון השי"ת ממש כמו אדה"ר בשעתו, וע"כ מברכים לחתן ז' ברכות שהם ברכות היצירה יוצר האדם ב' פעמים ואשר ברא ששון ושמחה שהנשואין הם יצירה לאדם זה שבלא אשה אינו נקרא אדם כמבואר בגמ'.
והמלצתי מה שאחז"ל בסנהדרין ל"ח על יצירת האדם, י"ב שעות היה היום, בא' נצבר עפרו, בבי' נעשה גולם, בגי' נמתחו אבריו, בד' נזרקה בו נשמה, בה' עמד על רגליו, בו' קרא שמות, בז' נזדוגה לו חוה וכו'.

נקח לנו למשל ודוגמא על כל אדם פרטי ביצירתו הרוחנית שהוא נולד כמו חתיכה של בשר בלי כל ענין רוחני בגוף חלש זה והרי הוא כעפר ממש וזהו הוצבר עפרו ואח"כ השי"ת משלים אותו עד שנזרקה בו נשמה היינו שנכנס בעול תורה ומצוות.

ואח"כ עמד על רגליו שנעשה ת"ח ומוצא א"ע בגן עדן היא הישיבה, ואח"כ קורא שמות להכיר את העולם ע"פ דעת תורה, ואח"כ נושא אשה שאז הוא נעשה אדם שלם שכל ישראל מחויבים לשמוח בו באדם שלם זה כדי שירגיש כל אחד גם הוא בשלמותו ויכיר וידע מה חובתו בעולמו.

והזכרתי שהאדם מחויב לשבת על מקומו שברא השי"ת בעדו הוא הג"ע, ויתפלל תמיד לה' שישמח אותו כמו ששמח את אדה"ר בג"ע לולא ששמע להנחש ונתגרש מג"ע נגד רצונו של הקב"ה, ועל כל אדם המצוה לשמור גן עדן שלו מהנחש שלא יכנס בו, והנחש היצה"ר שבלבו לגרשו מהג"ע בכל כחו.

ש"ק פ' מו"מ תש"י לאחר התפילה, לכבוד החתן יעקב סופר שכלולתו תה"י בעש"ק נחמו.

קראנו בהפטרה שהנביא תובע את ישראל ותופשי התורה לא ידעוני, תביעה זו צריכים אנחנו לשמוע ולקבל תוכחה ולברר לעצמנו מה אין לנו יודעים ומה יש לנו לדעת.

מה שאני רואה הוא, שאין לנו יודעים את ערכנו וחביבותינו לפני אבינו שבשמים וע"כ אין הלשמה שלנו חשוב, אין לנו מכירים את אבינו שבשמים המלמד תורה לעמו ישראל על ידינו תופשי התורה.

וכן עלינו לזכור תמיד מאמרם ז"ל לא נברא העולם כולו אלא לצוות לזה, והר"מ בהקדמתו לזרעים מבאר רום ערך ענין הצותא הזה, והיה לנו להרגיש שהעולם שמח ומאושר על ידינו, שכך הוא טבע האדם כשהוא מרגיש את עצמו מאושר אז הוא רואה שכל העולם מאושרים ושמחים עמו, ואם הוא בצער חושב שכל העולם מצטערים ובוכים עמו, וזהו ענין של שמחת חתן שהיא מצוה רבה, והחתן הוא שמח ומרגיש שכל העולם שמחים עמו, ועלינו לחזק ולעורר

בו רגש זה שיראה בעיניו איך חבריו ואוהביו שמחים עמו יחד ומתגבר בו רגש זה של שמחה שהשיי"ת שמח אותו שזימן לו הנשואין, והסברתי ע"פ דרך זה מה שיש בחז"ל שדוד המלך כשעשה את התהלים זחה דעתו עליו שאמר כ"כ שירה לפני הקב"ה, ותבא הצפרדע ואמרה לו שהיא אומרת כל היום שירה יותר ממנו, עלינו צריכים להבין מאמר זה לא שהצפרדע דברה עם דוד המלך כמו אתונו של בלעם, אלא שזהו כמשאחז"ל בנזיר, אמר אמרה פרה זו או אמר אמרה דלת זו, שהאדם הבעל שכל חושב כך על הפרה או על הדלת, ודוד המלך כששמח בתהלים שחיבר כ"כ שירה לפני הקב"ה הרגיש בנפשו בענותנותו הגדולה שאין לו להתפאר בזה שכל העולם אומרים שירה, עד שגם הצפרדע הזו בצעקותיה באגם ג"כ היא אומרת שירה לפני הקב"ה, והרגיש דוד המשורר האלוקי שכל החיים משוררים אפילו הצפרדעים בצעקותיהם הם ג"כ שירה נפלאה לפני השיי"ת בורא העולם ומנהיגו.

וכן מצאנו בברכי נפשי, הכפירים שואגים לטרף ולבקש מקל אכלם, לא שהכפירים מתפללים להשיי"ת, אלא המשורר הרגיש בשאגת האריה לטרוף טרף בלא דעת כמו חיה טורפת המחפשת אכילתה שזוהי תפילה, מפני שהוא היה עסוק תמיד ברגשי תפילה ראה את כל העולם כולו מתפללים ומבקשים חיים ומזון מהבוי"ת וגם הכפירים בתוכם.

הי"ד

מוצ"ק פ' תולדות תשי"א היתה חגיגה לכבוד החתנים משה מאיר פרג נ"י ושמחה קוק נ"י אמרתי, שמח בחור בילדותך וכי ודע כי אלה יביאך האלוקים במשפט, שלכאוי הפסוק סותר את עצמו, ובגמ' שבת ביארו עד כאן לדברי תורה ומכאן ואילך לקיום המצוות.

וצריך להבין הענין כך, שיש ללמוד בשמחה וטוב לבב שהתורה מלמדת אותנו נועם ושלוש בתכלית העונג והשלמות, ואח"כ צריך לקיים מה שלמד בפועל בחיים להתענג על ה' עם כל אחיו בני ישראל, כמו שאמרתי מכבר שמחויב כל אחד לברוא ג"ע לעצמו ולאחרים.

בארתי בתוך הדברים מה שאמר דוד המלך לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם, מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב, נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, הרי שזהו יסוד ליראת שמים שכל החפץ חיים יכול להיות ירא שמים להתנהג בנצור לשונך מרע שזהו השלום בין אדם לחבירו, וסור מרע ועשה טוב, ומהו רע ומהו טוב מה שהאדם מרגיש בנפשו שמצער אותו כמו השנאה שהיא רגש של צער, ומה שמרגיש בנפשו שמענגו היינו האהבה שהיא רגש של תענוג כנאמר אהבה בתענוגים שזהו הנועם התמידי שהתורה מלמדת אותנו לחיות בו.

החתנים הנכבדים והחכימים האלו כבר למדו את תורת השמחה וטוב לב מן התורה, ועתה הם הולכים לקיים זאת לבנות להם בית שיהיה גן עדן להתענג על ה' כפי מצות התורה, עלינו לאחל להם הצלחה רבה כראוי.

הי"ה

יום א' פ' ויגש ז' דחנוכה תשי"ט היה אצלנו החתן אברהם רייסנר עם הכלה שלו, ועשינו לכבודו שבע ברכות כנהוג:

אמרתי דבר לשמח את החוה"כ, אומרים בברכה עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים, ות"ל גם בימי הגלות שמחים בירושלים ואומרים בברכה עוד

ישמע, וצריך לומר הפירוש על ישמע היינו דער העריך שמיעה טובה באובנתא דליבא, שאז רק אז כשיבא משיח ויגאלנו משעבוד מלכיות אז ישמע קול ששון וכו', ואמרתני שגם היום יש לנו להתלמד לשמוע מה שאפשר לשמוע, שכל המתלמד מקודם ישמע אז שמיעה יותר טובה כמאז"ל שאם יזכה יבחין.

המצוה לשמח את החתן שאם יוזמנו כל ישראל במקום זה של השמחה, מחויבים כל ישראל לשמוח ולשמח את החתן, ומהו ענין שמחה זו? יש להבין מהברכות שתקנו אנשי כנה"ג, שתקנו לברך יוצר האדם ב' פעמים על החתן ועל הכלה, ופירש"י על הברכה שהכל ברא לכבודו שזהו זכר לחסדי המקום במעשי בראשית ששמח את אדה"ר בגן עדן בחופתו עם חוה שהביאה ה' אל האדם שציירו חז"ל שהקב"ה קילעה לחוה, ומלאכים היו שושבינים וכביכול הוא בעצמו ברך ברכת חתנים.

כל זה ללמדנו שכך עלינו להתנהג תמיד בשמחת חו"כ כדי שנרגיש בלב בציור שכלי שכך הוא יצירת האדם מראשיתו, ואין האדם קרוא אדם כי אם כשהם שניים, ובשעת נשואין רואים הכל יצירת האדם, וע"ז מברכים בשמחה רבה למען דעת שהאדם מאושר בזה שהוא נוצר, ולא כמו שאומרים מחכמי הגויים שהאדם נברא לרע לו כמו שהביא הרמב"ם במורה נבוכים וסתר דבריהם שהאדם באמת הוא נצחי וגם בעוה"ז עליו לעשות לעצמו ג"ע, וזה נעשה ע"פ התורה שנחיה כל היום באהבה ואחווה ושלוש וריעות וממילא יהיה לנו ששון ושמחה חתן וכלה היינו שירגישו עצמם תמיד כאילו היום יצאו מחופתם שמחים וטובי לב, ונדע שהשמחה במעונו של הקב"ה הרוצה בשמחת בניו והוא משתתף עמם בשמחתם על היצירה עם החתן והכלה.

וכך צריכים להרגיש כל השושבינים השומעים ברכה זו שהם מאושרים בזה שנוצרו בעולם מלבד הנצחיות של האדם מאושר הוא בחיי העוה"ז אם יחיה באהבה ובשלוש.

הסדר

ש"ק פ' שופטים תש"ו היה קדוש אצלנו של גיסי הר"מ דמיר לחתונת בנו משה נ"י.

הסברתי באריכות ענין המלך. והסברתי ענין חתן דומה למלך וברכת יוצר האדם שע"י נשואין נעשה האדם שלם כמו צלם אלוקים, בצלם אלוקים ברא אותו וזכר ונקבה ברא אותם. ואז הוא דומה למלך השליט בעולם כולו שכל העולם כולו נברא בשבילו, ועליו השכינה שורה, והבית שהוא בונה צריך להיות בית מקדש לה' מלא ברכת ה' כגן עדן, שכך מברכים אותם שהוא צריך להיות כמו אדה"ר בראשית היצירה שנתברך בברכות אלו בששון ובשמחה וכו' אהבה ואחווה וכו', ואמרו חז"ל המשים שלום בביתו מעלים עליו כאילו עשה שלום בכל העולם כולו.

ויש בזה נסיון גדול בתקופה חדשה שהחתן נכנס בה להיות מלך ולהנהיג מלכותו בביתו בשלוש, עד שיהיה ביתו מלא ששון ושמחה וכו' בכל אלו הברכות הנפלאות.

הסדר

ש"ק פ' כי תבא תש"ו היה קדוש לכבוד החתן שמחה שולמן.

הסברתי באריכות ענין הקדושה והפרישות שקדושה פירושה גם חשיבות כמוש"י אצלי במקו"א. והנה בברכת האירוסין מברכים מקדש עמו ישראל

ע"י חופה וקידושין, לא רק החתן והכלה מתקדשים ע"י חופה וקדושין אלא כל המשתתפים השושבינים והמשמחים כולם נכנסים בקדושה זו.

והסברתי ענין קדושת ישראל ע"י חופה וקדושין שהענין הוא כולו גשמי וחמרי וע"י אלו המצוות מתקדשים הענינים, והחתן והכלה נעשים קודש קדשים, וכן כל המשתתפים בשמחת חתן מתקדשים ונעשים חשובים להתנהג בכל עניני החמריות בשכל ודעת עפ"י דעת תורה, כמו שאמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה שהתאוה היא משוקצת כנדה, ולאחר הברכות היא כולה מצוה וקדושה כמבואר באגרת הקודש להרמב"ן.

יום ג' פ' בשלח תש"ז היה תנאים אצל מר צבי ברוידא בת"א.

התנאים כמו הארוסין מנהג ישראל שיהיה זמן הכנה לעשות מלבושים, אבל האמת יש הכנה רבה מוסרית שהרי הנשואין באים לקדש את הזוג בקדושת ישראל כמו שתקנו בברכה מקדש עמו ישראל ע"י חופה וקדושין, הרי מפורש בלשון זה שעם ישראל מתקדש ע"י נישואין.

קדושה זו מה היא, יש להבין ג"כ מתקנת חז"ל שכלה בלא ברכה אסורה כנדה, הרי שהאמירה בברכות היא חלק מקדושת חופה לקדש את ישראל, והברכות אומרות ברכה על היצירה ב' פעמים יוצר האדם ב' יצירות שהן אחת כמבואר בבעלי הנפש להראב"ד שלפיקך היתה יצירת האדם בב' פעמים כדי שיתחברו ויהיו כאחד ביצירה ראשונה, וכן כתב הרמב"ן בחומש, וזוהי הקדושה שע"י מצוות אלו הזוג נעשה כאיש אחד שזהו שלמות קדושת צלם אלוקים.

ואיך הם נעשים כאחד שזהו ענין מאד נפלא ב' אנשים רחוקים זה מזה בטבעם כשני מינים ממש ואיך יתאחדו והיו כאיש אחד? דבר זה הודיעו חז"ל בזוה"ק שמעשים בעוה"ז פועלים למעלה בשמים והנשמות היו מאוחדים ואח"כ נתחלקו ובאין לעוה"ז ב' פעמים, ואח"כ כשהם מתאחדים בקדושה מתאחדים הנשמות למעלה והיו אחד, וקדושת נשואין פועלת על רוחניות ההתאחדות למעלה, וע"כ אח"כ פועלת הרוחניות שלמעלה על הזוג שיחיו באהבה ודביקות כאיש אחד, וזהו קדושת ישראל שהשי"ת קדש אותם במצוות אלו.

ואתם קרויים אדם וכל מי שאין לו אשה אינו אדם שבצלם אלוקים נאמר זכר ונקבה ברא אותם, ודווקא שניהם כאחד נחשבים לצלם אלוקים הנקרא אדם, אבל אוה"ע אינם נקראים אדם ואין להם שלמות הצלם, והשייכות שיש להם לשם הצלם הוא בזה שהם יכולים להתגייר ולהתאחד עם ישראל מה שבבעל חי אין בטבע אפשרות זו ולהם יש בטבעם זו האפשרות וע"כ הם מזדווגים כמו בע"ח כמבואר ברמב"ם שאין להם לא חופה וקדושין ולא גיטין כלל.

ומהו ענין זה ההתאחדות שיהיו כאיש אחד? יש להבין שזוהי האהבה השלמה שהיא גדולה וחזקה יותר מאהבת בנים לאב ואם שע"ז נאמר מפורש בתורה ע"כ יעזוב איש את אביו ואמו ודבר באשתו, וכן כתב הרמב"ן על פסוק זה, הרי למדנו שהקדושה היא ההתאחדות וההתאחדות היא האהבה השלמה שהיא יותר חזקה מאהבת בנים להורים, ונוהגים הצדיקים לסמוך בזה הענין כולו על הרוחניות ואין החתן רואה את הכלה עד אחר הנשואין וקיום כל המצוות האלו ואח"כ הם מתאחדים והאהבה מלמעלה והם נעשים כאיש אחד מלאים אהבה ודביקות כל ימי אורך חייהם.

אבל אמת צריך הכנה רבה להבין ולהשכיל ענין האהבה וההתאחדות

מתחילה, כי מבלי הכנה אפשר להכשל בענין זה שהוא מסובך בתאווה בהמית כמבואר בבעלי הנפש להראב"ד שכתב שרוב בני אדם נכשלים בזה, וכן כתב הרמב"ן באגרת הקודש שלו, וכן מבואר בראשית חכמה שער הקדושה פט"ז.

התאווה היא הטומאה עצמה והאהבה מתוך התאווה היא אהבה התלויה בדבר שאין לה קיום, והקדושה היא הפרישות מהתאווה ורק האהבה צריכה למלאות הלבבות ולא תהיה תלויה בדבר והאהבה תעורר ותוליד את התאווה לעת הצורך ואז גם התאווה מתקדשת בקדושת האהבה ונקרא ע"פ הזוה"ק אישין קדישין שהשם י' וה' שרוי ביניהם, לזה נחוץ הכנה רבתי לגרש את התאווה מהלבבות ולקנות את האהבה שיתמלאו הלבבות וע"ז נחוץ זמן מסוים מן הארוסין עד הנישואין בהכנה זו.

ואמרתי שבה יובן מה דקשה לכאורה שהתורה בשיר השירים לימדה אהבת ישראל להקב"ה בדוגמת אהבת איש לאשה ולא באהבת בניס להורים שלכאורה אהבת אשה היא אהבה תלויה בדבר מגונה, ובדברים אלו יש להבין שיש קדושה נשגבה באהבה זו שתעורר את הרוחניות שבאדם והנשמות יתאחדו, וכן הוא באהבת השי"ת שהרוחניות של האדם שהוא צלם אלוקים יתדבק באהבה להשי"ת בהכנות הראויות.

דברים

יש להתבונן בדברי לאה אמנו ע"ה שאמרה לרחל כשבקשה ממנה תני לי מדודאי בנך, ותאמר לה המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני, ותאמר רחל לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך. דברי לאה לרחל תמוהים מאד האם שכחה הצדקת שרחל מסרה לה הסימנים ונתנה לה את בעלה בטוב לב, ואיך אמרה ההיפך קחתך את אישי, ומה ענתה רחל האם מכרה את בעלה עבור הדודאים?

ואמרתי שהתורה מלמדת אותנו איך ראוי נשים צדקניות שלמות בתכלית, לדבר ולשוח באהבה וידידות דרך שחוק ושעשועים, ובדאי היתה לאה מלאה הכרת הטוב לרחל ובכל מקום הקדימה אותה לעצמה כנאמר ויקרא לרחל ולאה לא הקדים יעקב את רחל הצעירה והשניה לפני לאה הבכירה אלא ודאי ברשותה של לאה שהיא בעצמה הקדימה אותה, ועתה כשבקשה רחל מעט דודאים מבנה, שהיתה הבקשה כמו שחוק דבר מעט כזה, ואמרה בדקדוק מדודאי בנך ולא כל דודאי אלא מעט עשב, וענתה לאה בשחוק שאין זו בקשה, והזכירה לה ברמז על רוב חסדה שנתנה לה אישה בעת הנישואין, ואמרה מליצה הפוכה כדרך געגועי נשים המעט קחתך את אישי ולקחת גם את דודאי בני, כלומר הכל שלך אני עם בני ועם הדודאים שייכים לך, כי כמה אוכל לשלם לך בעד החסד הגדול שעשית עמדי, ועל זה ענתה רחל באהבתה אל אחותה כמאז כן עתה שגם עתה היא מוכנה למסור לה את בעלה מטוב לב אהבתה את אחותה הבכירה ותוכל לעשות בחינה בפועל הלילה הזה שישכב עמך.

ודבריהן הכל בפשטות ותמימות כי היו שלמות בתכלית ולא היה בהן רגשי תאווה כלל כמו אדה"ר קודם החטא שנאמר ולא יתבוששו, כי אם רגשי אהבה וגעגועים ליעקב וכן האמהות האחיות, ולאה לא התעצלה שקדמה את יעקב קודם שיהיה נכנס באהל רחל שבפני רחל לא היתה מדברת כזאת כמפורש בזוה"ק אלא קדמה אותה ואמרה לבעלה ג"כ דרך שחוק אלי תבא כי שכור שכרתיך בדודאי בני.

אלו הם דברי געגועים של נשים ביניהן ועם בעליהן, ולימדה תורה שכן דברו

האמהות הקדושות כדי שהדורות הבאים בנותיהן אחריהן ידברו ויתגעגעו כמותן בפשטות ותמימות ומסירות באהבה וכן לבעליהן.

ועיין בנדדים סוף פי' ואלו מותרין בר"ן ד"ה דמרצא ארצויי וז"ל שמפתה אותו בדברי רצוי ופיוס כלאה שלא אמרה ליעקב אלא לסור באהלה אבל לא שתהא תובעתו בפה עכ"ל, ועיי' במהרש"א שם, הרי מפורש שכר גדול ונפלא בעד דבריהן אלו שזכתה לאה לבנים שאפילו בדורו של משה לא נמצא כמותם כמבואר שם.

זוהי הוכחה גדולה שלא דבר ריק הוא וצריך תלמוד ועיון כיצד על הבנות להתנהג כמו האמהות, וכמו"כ יש להבין מאמר רחל ליעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, שהם דברי געגועים של אשה, וכן אמרה רבקה ליצחק קצתי בחיי למה לי חיים, וכן אמרה שרה לאברהם חמסי עליך, כל אלו דברי געגועים הם באהבה ובקשת חן.

א.ה. להבנת הדברים הכתובים בקונטרס זה, באופן יותר טוב, עיין ב"לקט שיחות מוסר" ח"ג להגרי"א שר זצ"ל.